

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ, ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ

Кафедра фінансів, банківської і страхової справи

Затверджую:

Директор ННІМЕФ

“ ___ ” _____ 2019р.

Схвалено на засіданні кафедри фінансів,
банківської і страхової справи

Протокол №__ від “__” 2019р.

Завідувач кафедри _____ О.І. Дацій

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«БАНКІВСЬКА СИСТЕМА»

Статус дисципліни: нормативна професійної підготовки

Освітньо-професійна програма вищої освіти галузі знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Спеціалізація: Фінанси, банківська справа та страхування

Форма навчання денна Курс 4

Семестр восьмий

Обсяг в кредитах ЄКТС/Всього годин: 5/150 за навчальним планом (від січень 2016р.):

- лекції(Л) 32
- семінарські (С) 16
- практичні заняття (ПЗ) _____
- лабораторні заняття (ЛЗ) _____
- самостійна робота студентів (СРС) 102

Робоча навчальна програма складена на основі навчальної програми дисципліни "Банківська система", підготовленої доцентом Тімко Н.І. та затвердженої на засіданні кафедри фінансів, банківської та страхової справи (протокол № 2 від 20.09.2018 р.).

Розробник робочої програми навчальної дисципліни: доц. Тімко Н.І.

Київ МАУП

Мета вивчення навчальної дисципліни

Предметом дисципліни "Банківська система" є структура цієї системи як у вітчизняній банківській практиці так і в межах світового досвіду, механізм здійснення основних операцій банку, робота з мінімізації банківських ризиків.

Метою і завданням цієї дисципліни є теоретично та на практиці ознайомити студентів з основними елементами банківської системи, операціями банку, особливостями роботи Центрального банку як головної складової банківської системи. Досягнення мети вимагає визначення наступних завдань:

- охарактеризувати діяльність банківських установ в Україні;
- з'ясувати сутність та основні напрями аналізу фінансових результатів діяльності банку;
- узагальнити та охарактеризувати методологічні підходи до рейтингової оцінки банку;
- дослідити кредитно-інвестиційний портфель банку;
- оцінити ризики банківської діяльності.

Статус дисципліни – нормативна професійної підготовки.

Місце навчальної дисципліни освітній програмі. Дисципліна ґрунтується на теоретичній базі вивчення фахових дисциплін «Фінанси», «Гроші і кредит», «Грошово-кредитні системи зарубіжних країн», «Валютне регулювання», «Центральний банк та грошово-кредитна політика» та ін.

Компетентності та програмні результати навчання

Вивчення дисципліни спрямоване на формування компетентності та відповідних їм вмінь, якими мають володіти випускники напряму підготовки „Менеджмент і адміністрування” освітнього рівня „бакалавр” після вивчення навчальної дисципліни "Банківська система":

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування в ході професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні компетенції:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Здатність планувати та управляти часом.
3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знання
4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні, здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

6. Здатність спілкуватися державною та іноземними мовами як усно, так і письмово.

7. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні компетентності:

1. Здатність опановувати та усвідомлювати інформацію щодо сучасного стану і тенденцій розвитку фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

2. Здатність використовувати базові знання і практичні навички у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

3. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

4. Здатність формувати та реалізовувати комунікації в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

5. Здатність обґрунтовувати, приймати професійні рішення в сфері фінансів, банківської справи та страхування та брати відповідальність за них.

6. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Випускники повинні демонструвати наступні *результати навчання*:

1. Планувати та управляти часом у професійній діяльності.

2. Підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

3. Вміти застосовувати набуті знання у практичній діяльності.

4. Проводити дослідження на рівні бакалавра, зокрема, здійснювати пошук, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.

5. Демонструвати навички письмової та усної загальної та професійної комунікації державною та іноземними мовами.

6. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

7. Проявляти ініціативу та підприємливість, адаптуватися та діяти у новій ситуації.

8. Виконувати професійні функції як самостійно, так і в групі під керівництвом лідера.

9. Вміти пояснювати інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід фахівцям і нефахівцям у фінансовій області.

10. Дотримуватися професійних етичних стандартів;

11. Діяти соціально-відповідально та громадянсько-свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), поваги до різноманіття та міжкультурності.

12. Застосовувати емпатію, вербальні та невербальні інструменти у міжособистісному спілкуванні і демонстрації власних результатів

13. Вміти критично осмислювати концептуальні основи економічної теорії, які стосуються фінансів, банківської справи та страхування й узагальнюють засади й закономірності функціонування та розвитку фінансових систем.

14. Показати належний рівень знань у сфері фінансів, банківської справи та страхування, розуміння принципів фінансової науки, особливостей функціонування фінансових систем, фінансової термінології.

15. Виявляти та аналізувати ключові характеристики фінансових систем, оцінювати їх взаємозв'язки з національною та світовою економіками.

16. Визначати функціональні області та взаємозв'язки між суб'єктами фінансових систем.

17. Збирати, аналізувати та пояснювати необхідну інформацію, розраховувати економічні та фінансові показники, обґрунтовувати фінансові рішення на основі використання необхідних інструментальних засобів.

18. Виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

19. Вміти нести відповідальність за результати професійної діяльності у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

21. Виконувати професійні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування у міжнародному контексті.

Передумови для вивчення дисципліни

Методична основа дисципліни “Банківська система” своєю основою має сучасні економічні теорії та концепції формування та розвитку банківської системи, світовий досвід з теорії та практики функціонування банківської системи, розробки провідних вчених, які максимально адаптовані до реальних умов розвитку національної економіки.

Очікувані результати навчання

Після вивчення дисципліни студент повинен уміти:

- застосовувати теоретичні знання та практичні навички для їх використання у сфері регулювання банківської діяльності;

- орієнтуватися в законодавчо-нормативних актах, що регулюють функціонування банківської системи;

- збирати, аналізувати та пояснювати необхідну інформацію, розраховувати економічні та фінансові показники, обґрунтовувати фінансові рішення на основі використання необхідних інструментальних засобів.

Критерії оцінювання результатів навчання

Підсумковий контроль знань студентів формується на підставі сумарного рейтингу, що включає рейтингові оцінки під час поточного контролю та рейтингову оцінку на екзамені (заліку). Згідно критеріям оцінки знань студентів за сумарним рейтингом (табл. 1) виставляється екзаменаційна оцінка.

Таблиця 1

Критерії оцінки знань студентів за сумарним рейтингом

Якісна характеристика	Кількість балів	Рейтингова оцінка	Додаткові умови
Відмінно	90-100 балів	A	
Дуже добре	82-89 балів	B	
Добре	75-81 бал	C	
Задовільно	68-74 бали	D	
Достатньо, задовільно	60-67 балів	E	
Незадовільно	35-59 балів	EX,	можливість повторного складання
Незадовільно	1-34 бали	F	повторне вивчення*

*У останньому випадку відповідно до «Положення про систему тріступеневого контролю знань студентів Міжрегіональної Академії управління персоналом» студенту рекомендується повторне слухання курсу.

Може передбачатися оцінювання за співвідношенням 85:15. В цьому випадку на залік/екзамен відводиться 15 балів (1-5 за відповідь на кожне з трьох питань екзаменаційного білету) або тестові чи інші залікові завдання.

Максимальна сума балів (поточна рейтингова + підсумкова екзаменаційна) складає 100 балів, а мінімальна сума балів по поточному контролю – 60 балів (допуск до здійснення підсумкового контролю знань).

Рекомендована шкала балів оцінювання поточного та підсумкового контролю наведено нижче в табл.2.

Таблиця 2

Розподіл балів за якими оцінюються різні види робіт

	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2								Разом (мін)	Разом (макс)	Іспит	Усього
	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T12					
Бали за модуль	20-30				40-55								60	85	15	100
Теми/типи контролю	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T12					
ПК	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	15	25			
РТ	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	15	20			
М				10							10	10	20			
ІР	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	20	20			

Тип контролю:

ПК – поточний контроль (відповіді на семінарах, доповнення)

РТ – розв'язок задач/ тестування

М – модульна контрольна робота

ІР – індивідуальна робота

Засоби діагностики результатів навчання

Контроль є невід'ємною складовою навчання страхуванню і проводиться з метою оцінки навчальних досягнень студентів в оволодінні страхуванням згідно з визначеним чинною програмою рівнем досягнень, оцінки ефективності навчального процесу, підвищення мотивації до навчання.

Система контролю має комунікативну спрямованість, що дозволяє визначити рівень сформованості навичок і вмінь механізмів страхування. Вона характеризується зв'язністю і зростаючою складністю, і включає поточний і підсумковий види контролю.

Цілі та зміст різних видів контролю мають відповідати цілям, завданням та змісту навчання. Порядок нарахування балів і виставлення оцінок під час виконання студентами контрольних завдань зумовлюється обраним видом контролю і повинен бути зручним і практичним. Результати контролю виступають показниками успішності студентів, які можна співвідносити з очікуваними навчальними досягненнями в оволодінні страхуванням.

Поточний контроль реалізується на практичних заняттях шляхом усного опитування, перевірки конспектів, виконанням тестів і контрольних робіт, різновидів самостійної роботи, зокрема написання рефератів, творчих завдань тощо.

Завдання для проведення поточного контролю розробляються викладачами з урахуванням особливостей навчання страхуванню на відповідному курсі.

Метою підсумкового контролю, що проводиться наприкінці відповідного семестру, є визначення рівня володіння студентами засобами страхування відповідно до рейтингової системи оцінювання знань, яка додається до робочої програми навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту/заліку, який складається письмово. Залік проводиться у формі відповідей комбінованого тесту, який включає наступні різновиди роботи – теоретичні визначення та розрахункові завдання.

Програма навчальної дисципліни

Таблиця 3

Структура навчальної дисципліни

№	Курс <u>4</u> Семестр <u>8</u> Обсяг в кредитах ЄКТС/ Всього годин у семестрі <u>5/150</u> Назва змістового модуля та теми	Кількість годин, з них:					При міт- ка	
		лек- ції (Л)	семі нар. зан. (СЗ)	практ., лаб. зан. (ПЗ, ЛЗ)	інд- конс. роб. (ІКР)	сам. роб. студ. (СРС)		фор- ма конт- ролю
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.								
Банківська система, її призначення та функції								
1.	Теоретичні засади організації банківської системи: сутність, принципи побудови, функції	2				8	У, СР	
2.	Центральний банк у банківській системі	4	2			8	У, СР	
3.	Регулювання діяльності банків та нагляд за нею	4	2			10	У, КР	
4.	Створення, організація діяльності та управління банком	4	2			10	У, Т	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.								
Характеристика та порядок проведення операцій банку								
5.	Операції банків з формування ресурсів	2	2			12	У, СР	
6.	Розрахунково-касові операції банків	2	1			6	У	
7.	Кредитні операції банків	4	1			10	У	
8.	Операції банків з цінними паперами	2	1			8	У, ПК	
9.	Операції банків в іноземній валюті	2	1			6	У	
10.	Нетрадиційні банківські операції та послуги	2	2			10	У, СР	
11.	Забезпечення фінансової стійкості банку	4	2			12	У, Т	
	Всього годин: 150	32	16			102		

Форми контролю є: усне опитування (У); контрольні роботи (КР); перевірка конспектів (ПК); перевірка завдань для самостійної роботи (СР); тестування (Т).

Зміст дисципліни за змістовними модулями

Змістовний модуль 1 “Банківська система, її призначення та функції” (теми 1-4) забезпечує вивчення сутності та функцій банківської системи; розкриває структуру та характеристику складових елементів банківської системи.

Змістовний модуль 2 “Характеристика та порядок проведення операцій банку” (теми 5-11) характеризує особливості реалізації діяльності комерційних банків як основних суб’єктів системи, особлива увага приділена забезпеченню фінансової стійкості банків.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.

Банківська система, її призначення та функції

Тема 1. Теоретичні засади організації банківської системи: сутність, принципи побудови, функції

Еволюція банківської діяльності. Сутність банківської системи та її інституціональна структура. Сутність поняття банківська система та її типи.

Види банківських систем, їх відмінності та особливості функціонування сучасних банківських систем розвинутих країн. Моделі банківських систем у країнах з розвинутою ринковою економікою: англійська, американська, німецька та японська, їх основні ознаки. Історичні та економічні чинники формування моделей.

Підходи до організації банківського нагляду. Принципи побудови комерційних банків. Принципи побудови банківської системи. Функції банківської системи.

Умови нормального функціонування банківської системи. Фактори впливу на банківську систему. Нормативно-правова база функціонування банківської системи України. Формування банківської системи в Україні. Проблемні та кризові явища в банківській системі України.

Становлення групи Світового банку. Формування ресурсів групи Світового банку і його організаційна структура. Співробітництво Світового банку і України.

Тема 2. Центральний банк у банківській системі

Причини і шляхи створення центральних емісійних банків. Статус, форми функціонування центральних банків світу. Статус та основи організації центральних банків. Основні напрями діяльності центральних банків. Операції центральних банків. Європейська система центральних банків. Перспективи розвитку центральних банків.

Національний банк України. Створення та етапи розвитку НБУ. Основні принципи організації та функціонування системи НБУ. Підзвітність НБУ. Економічна самостійність НБУ. Взаємовідносини НБУ з органами державної влади. Органи управління і структура НБУ.

Тема 3. Регулювання діяльності банків та нагляд за нею

Економічна сутність та необхідність регулювання банківської діяльності. Інституціональна побудова системи регулювання діяльності банків. Сутність та задачі регулювання банківської діяльності та нагляду.

Організація системи банківського регулювання. Основні напрями регулювання НБУ діяльності комерційних банків. Повноваження регулятивно-наглядових органів. Форми банківського нагляду: вступний, попередній, поточний.

Базельський комітет з питань банківського нагляду як координатор роботи з банківського нагляду та основні принципи ефективного банківського нагляду. Історія створення Базельського комітету. Директиви Базельського комітету. Співпраця з міжнародними організаціями.

Світовий досвід побудови служб банківського нагляду. Нагляд як структурний підрозділ центрального банку. Побудова служби банківського нагляду як самостійної структури. Змішана система нагляду.

Становлення служби банківського нагляду в Україні та сучасна структура банківського нагляду Національного банку України. Головні функції банківського нагляду. Мета, основні завдання Генерального департаменту банківського нагляду. Розроблення стратегії банківського нагляду з урахуванням міжнародних стандартів. Функції управління стратегії, планування та координації. Функції управління економічного аналізу та звітності. Функції управління методології. Функції управління менеджменту та зовнішніх зв'язків.

Тема 4. Створення, організація діяльності та управління банком

Поняття комерційного банку. Сутність та основні принципи діяльності комерційного банку. Види банків, їх операції та функції.

Порядок реєстрації банків. Вимоги до засновників та установчих документів комерційного банку. Характеристика документів, що подаються для реєстрації банку. Види і форми організації комерційних банків.

Порядок та умови створення комерційних банків в Україні. Форми створення банків. Універсальні та спеціалізовані банки. Створення державного банку. Учасники банку та власники істотної участі. Вимоги щодо статутного капіталу. Акумуляція коштів учасників банку. Особливості здійснення державної реєстрації банків. Документи, які подаються для державної реєстрації. Статут банку, реєстрація змін до нього. Висновок територіального управління НБУ. Розгляд документів Генеральним департаментом банківського нагляду. Комісія з питань нагляду та регулювання діяльності банків Національного банку. Випадки відмови в державній реєстрації банку. Надання дозволу на придбання або збільшення істотної участі в банку.

Організаційна структура та управління банком. Ліцензування банківської діяльності. Реорганізація і ліквідація банку.

Порядок відкриття філій, представництв та відділень комерційних банків. Визначення філії, представництва та відділення банку. Внутрішні положення про філію, представництво та відділення. Операції, які мають право виконувати філії, представництва та відділення. Вимоги щодо розміру регулятивного капіталу для відкриття філії. Інші вимоги для відкриття філій та відділень банку. Особливості реєстрації представництв іноземних банків.

Особливості створення банку з іноземним капіталом. Надання попереднього дозволу на створення банку з іноземним капіталом. Надання дозволу з боку НБУ на придбання та збільшення істотної участі в банку. Контроль за змінами в складі учасників істотної участі в банку.

Банківські об'єднання: порядок створення та їх типи. Причини утворення і тенденції розвитку об'єднань банків в Україні. Асоціації банків і саморегулювні організації на ринку банківських послуг. Банківські картелі і трести.

Основна мета та завдання ліцензування банківської діяльності. Види операцій, які можуть виконувати банки на підставі отриманої банківської ліцензії та письмового дозволу. Умови, дотримання яких надає банку право одержати банківську ліцензію. Умови отримання письмового дозволу. Порядок ліцензування банківських операцій. Документи, які подає банк для отримання банківської ліцензії. Порядок розгляду територіальним управлінням НБУ документів для видачі банківської ліцензії, письмового дозволу, ліцензій на виконання окремих операцій. Порядок розгляду Національним банком пакета документів для видачі банківської ліцензії, письмового дозволу, ліцензій на виконання окремих операцій.

Особливості ліцензування окремих операцій комерційних банків. Умови для здійснення філіями банків банківських та інших операцій.

Види банківських операцій. Пасивні операції банку, їх загальна характеристика. Активні операції банку, їх зміст і характеристика. Основні види банківських послуг. Операції банку з обслуговування власної господарчої діяльності.

Організація управління банком. Вищий орган управління комерційного банку та його завдання. Спостережна рада банку та її функції. Виконавчі та контрольні органи банку. Структура функціональних підрозділів банку та критерії їх створення.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Характеристика та порядок проведення операцій банку

Тема 5. Операції банків з формування ресурсів

Банківські ресурси, їх склад і загальна характеристика. Власний капітал банку, структура і джерела формування. Проблеми капіталізації вітчизняних банків. Залучений

капітал комерційного банку, його склад.

Депозити як головне джерело банківських ресурсів. Строкові, ощадні, депозити до запитання, їх види та економічна характеристика. Методи нарахування відсотків за депозитами. Депозитна політика комерційного банку.

Особливості залучення ресурсів на міжбанківському ринку. Залучення коштів шляхом рефінансування Національним банком України.

Тема 6. Розрахунково-касові операції банків

Основи організації грошових розрахунків у економіці країни. Операції з розрахунково-касового обслуговування суб'єктів господарювання.

Ведення рахунків клієнтів. Види рахунків, порядок їх відкриття та обслуговування. Особливості ведення бюджетних рахунків. Процедура закриття банківських рахунків.

Форми безготівкових розрахунків. Платіжні інструменти та схеми здійснення платежів у господарському обороті. Розрахунки платіжними дорученнями та чеками. Характеристика та переваги розрахунків акредитивами.

Вексель як форма міжгосподарських розрахунків.

Міжбанківські розрахунки. Кореспондентські відносини між банками. Види і порядок функціонування кореспондентських рахунків.

Система електронних платежів України (СЕП). Структура СЕП та технологія обробки інформації. Організація безпеки розрахунків та захист інформації в СЕП.

Розрахунки з використанням платіжних карток. Види та загальна характеристика платіжних систем, що діють в Україні. Національна система масових електронних платежів (НСМЕП), її призначення та учасники. Види, характеристика та межі використання платіжних карток.

Сфера використання готівкових розрахунків. Касові операції банків. Порядок приймання та видачі банками готівки. Здійснення касових операцій через банкомати. Контроль за дотриманням касової дисципліни клієнтів.

Тема 7. Кредитні операції банків

Кредитна політика банку і основи організації кредитної роботи в банку. Суб'єкти кредитних відносин. Принципи і умови банківського кредитування.

Позичкові рахунки та режими їх використання.

Види банківських кредитів та їх економічна характеристика. Ознаки класифікації кредитів за методикою НБУ. Особливості надання споживчих і іпотечних кредитів. Кредитні лінії. Контокорентні, овердрафтові і онкольні кредити. Методи розрахунку ціни за кредитом. Ризики при кредитуванні та способи їх мінімізації.

Етапи організації кредитного процесу. Критерії, що впливають на вибір на кредитування інвестиційного проекту. Документи, що подаються до установи банку. Додаткові документи, залежно від об'єкту кредитування. Аналіз кредитоспроможності та фінансового стану позичальника. Якісні та кількісні параметри. Рейтингова оцінка класу позичальника.

Форми забезпечення банківського кредиту. Критерії оцінки якості застави.

Розрахунок сум погашення заборгованості за позичками (погашення періодичними внесками, «амортизаційне» погашення). Призначення кредитної угоди та її структура. Обмежувальні умови. Контроль в процесі банківського кредитування (основний та додатковий моніторинг).

Тема 8. Операції банків з цінними паперами

Загальна характеристика діяльності банків на ринку цінних паперів. Вимоги до ліцензування операцій банків з цінними паперами. Організація виконання банком операцій з цінними паперами.

Емісійні операції комерційних банків. Операції з випуску пайових цінних паперів. Операції з випуску боргових зобов'язань. Випуск похідних цінних паперів.

Інвестиційні операції банків з цінними паперами, їх загальна характеристика. Портфельні інвестиції банків. Принципи формування портфеля цінних паперів. Напрями проведення інвестиційного аналізу при формуванні портфеля цінних паперів.

Інвестиційні ризики та методи управління якістю інвестиційного портфеля. Заставні операції банків з цінними паперами. Вимоги до цінних паперів як до предмета застави. Особливості отримання кредитів від НБУ під заставу державних цінних паперів.

Вексель та його економічна сутність. Види і характеристика векселів. Реквізити векселя та порядок їх заповнення. Види вексельних операцій банків, їх загальна характеристика. Активні операції з векселями. Операції з врахування векселів, їх економічна сутність. Кредитування під заставу векселів. Гарантійні операції з векселями. Авалування та акцептування векселів. Перевірка юридичної та економічної надійності векселя. Пасивні операції з векселями. Перерахування векселів як засіб залучення коштів. Емісія та використання банківських векселів. Посередницькі операції банків з векселями. Інкасування та доміциляція векселів. Зберігання векселів за дорученням клієнтів.

Професійна діяльність банків на ринку цінних паперів. Реєстраторські, депозитарні та облікові операції банків.

Тема 9. Операції банків в іноземній валюті

Організація кореспондентських відносин з іноземними банками. Порядок відкриття кореспондентських рахунків в іноземних та уповноважених банках.

Операції банків на валютному ринку та їх характеристика. Класифікація валютних операцій (за терміном здійснення платежу; за механізмом здійснення операцій; за цільовим призначенням (операції з метою одержання валюти для здійснення платежів за міжнародними розрахунками; операції з метою страхування від валютного ризику; операції з метою одержання прибутку); за формою здійснення).

Валютні угоди з негайною поставкою: особливості, розрахунки та умови застосування операцій типу “спот” та їх різновидів. Форвардні валютні угоди: сутність, методика обчислення курсу “форвард”, основні параметри, розрахунки та умови застосування. Ф’ючерсні валютні угоди: сутність, розрахунки та умови застосування. Опціонні валютні угоди: види, розрахунки та умови застосування. Депозитні операції.

Сторони Bid і Offer і розмір маржі в котируванні процентних ставок. Ставка LIBOR. Депозитна позиція і процентний арбітраж. Валютні арбітражні операції. Дні укладення угод, дата валютування та дата закінчення. Дисконтний ринок. Ринок євровалют.

Валютні ризики та методи їх зниження. Валютна позиція комерційного банку. Міжнародні платіжні системи.

Тема 10. Нетрадиційні банківські операції та послуги

Види нетрадиційних банківських операцій та послуг, їх загальна характеристика. Лізингові операції та організація банком їх виконання. Процедура та умови укладання договору фінансового лізингу.

Банківські гарантії та поручительства і відмінності між ними. Види банківських гарантій. Факторингові та форфейтингові операції банків.

Трастові та довірчі послуги. Фінансовий інжиніринг. Консультаційні та інформаційні послуги.

Тема 11. Забезпечення фінансової стійкості банку

Форми бухгалтерської та фінансової звітності банку. Зміст і структура балансу. Фінансові звіти банку про прибутки та збитки.

Доходи банку, їх структура та джерела формування. Структура витрат банку.

Прибутковість комерційного банку та методи її оцінки.

Ліквідність та платоспроможність банку і чинники, що на них впливають.

Регулювання банківської діяльності з боку НБУ. Економічні нормативи, що регулюють діяльність банків, та контроль за їх дотриманням. Оцінка ефективності фінансової діяльності банку.

Плани лекцій

Лекція 1.

Тема 1. Теоретичні засади організації банківської системи: сутність, принципи побудови, функції

1. Сутність банківської системи та її інституціональна структура.
2. Типи та види банківських систем, їх відмінності та особливості функціонування сучасних банківських систем розвинутих країн.
3. Моделі банківських систем у країнах з розвинутою ринковою економікою: англійська, американська, німецька та японська, їх основні ознаки.

Рекомендовані джерела інформації [1; 3; 27-31; 35; 42; 46-48]

Лекція 2.

Тема 2. Центральний банк у банківській системі

1. Причини і шляхи створення центральних емісійних банків.
2. Статус та основи організації центральних банків.
3. Основні напрями діяльності центральних банків.
4. Операції центральних банків.
5. Основні принципи організації та функціонування системи НБУ.
6. Органи управління і структура НБУ.

Рекомендовані джерела інформації [3; 27-33; 35-37; 39; 44; 46; 47]

Лекція 3.

Тема 3. Регулювання діяльності банків та нагляд за нею

1. Економічна сутність та необхідність регулювання банківської діяльності.
2. Інституціональна побудова системи регулювання діяльності банків.
3. Основні напрями регулювання НБУ діяльності комерційних банків.
4. Форми банківського нагляду: вступний, попередній, поточний.
5. Базельський комітет з питань банківського нагляду як координатор роботи з банківського нагляду та основні принципи ефективного банківського нагляду.

Рекомендовані джерела інформації [3; 7-10; 12; 20; 24; 25; 27-33; 35-37; 39; 44; 46; 47]

Лекція 4.

Тема 4. Створення, організація діяльності та управління банком

1. Сутність та основні принципи діяльності комерційного банку.
2. Види банків, їх операції та функції.
3. Порядок реєстрації банків. Вимоги до засновників та установчих документів комерційного банку. Характеристика документів, що подаються для реєстрації банку.

4. Форми створення банків. Універсальні та спеціалізовані банки. Створення державного банку. Учасники банку та власники істотної участі.
 5. Вимоги щодо статутного капіталу.
 6. Особливості здійснення державної реєстрації банків.
 7. Реорганізація і ліквідація банку.
 8. Порядок відкриття філій, представництв та відділень комерційних банків.
 9. Особливості створення банку з іноземним капіталом. Надання попереднього дозволу на створення банку з іноземним капіталом.
 10. Банківські об'єднання: порядок створення та їх типи.
 11. Основна мета та завдання ліцензування банківської діяльності. Порядок ліцензування банківських операцій.
 12. Види банківських операцій. Пасивні операції банку, їх загальна характеристика. Активні операції банку, їх зміст і характеристика. Основні види банківських послуг.
 13. Організаційна структура та управління банком.
 14. Структура функціональних підрозділів банку та критерії їх створення.
- Рекомендовані джерела інформації [1; 3; 5-9; 12; 14; 15; 20-25; 27-33; 35-37; 39; 44-47]*

Лекція 5.

Тема 5. Операції банків з формування ресурсів

1. Банківські ресурси, їх склад і загальна характеристика.
2. Власний капітал банку, структура і джерела формування.
3. Залучений капітал комерційного банку, його склад.
4. Депозити як головне джерело банківських ресурсів.
5. Депозитна політика комерційного банку.
6. Особливості залучення ресурсів на міжбанківському ринку.
7. Залучення коштів шляхом рефінансування Національним банком України.

Рекомендовані джерела інформації [1; 11; 16; 25; 27-31; 40; 45]

Лекція 6.

Тема 6. Розрахунково-касові операції банків

1. Основи організації грошових розрахунків у економіці країни.
2. Операції з розрахунково-касового обслуговування суб'єктів господарювання.
3. Види рахунків, порядок їх відкриття та обслуговування.
4. Форми безготівкових розрахунків.
5. Кореспондентські відносини між банками. Види і порядок функціонування кореспондентських рахунків.
6. Система електронних платежів України (СЕП).

7. Види та загальна характеристика платіжних систем, що діють в Україні. Національна система масових електронних платежів (НСМЕП), її призначення та учасники. Види, характеристика та межі використання платіжних карток.

8. Касові операції банків. Порядок приймання та видачі банками готівки.

Рекомендовані джерела інформації [1; 26-29; 31-34; 41; 43; 53; 57; 60]

Лекція 7.

Тема 7. Кредитні операції банків

1. Кредитна політика банку і основи організації кредитної роботи в банку.
2. Принципи і умови банківського кредитування.
3. Види банківських кредитів та їх економічна характеристика.
4. Методи розрахунку ціни за кредитом.
5. Ризики при кредитуванні та способи їх мінімізації.
6. Етапи організації кредитного процесу.
7. Аналіз кредитоспроможності та фінансового стану позичальника. Якісні та кількісні параметри. Рейтингова оцінка класу позичальника.

8. Розрахунок сум погашення заборгованості за позичками (погашення періодичними внесками, «амортизаційне» погашення).

9. Призначення кредитної угоди та її структура.

10. Контроль в процесі банківського кредитування (основний та додатковий моніторинг).

Рекомендовані джерела інформації [1; 6; 20; 22; 25; 34; 38; 41; 43; 53; 55; 57; 58; 60]

Лекція 8.

Тема 8. Операції банків з цінними паперами

1. Загальна характеристика діяльності банків на ринку цінних паперів.
2. Вимоги до ліцензування операцій банків з цінними паперами.
3. Емісійні операції комерційних банків.
4. Інвестиційні операції банків з цінними паперами, їх загальна характеристика.
5. Напрями проведення інвестиційного аналізу при формуванні портфеля цінних паперів.
6. Інвестиційні ризики та методи управління якістю інвестиційного портфеля.
7. Заставні операції банків з цінними паперами.
8. Види вексельних операцій банків, їх загальна характеристика.
9. Професійна діяльність банків на ринку цінних паперів. Реєстраторські, депозитарні та облікові операції банків.

Рекомендовані джерела інформації [1; 6; 20; 22; 25; 34; 38; 41; 43; 53; 57; 60; 63]

Лекція 9.

Тема 9. Операції банків в іноземній валюті

1. Організація кореспондентських відносин з іноземними банками.
2. Класифікація валютних операцій (за терміном здійснення платежу; за механізмом здійснення операцій; за цільовим призначенням (операції з метою одержання валюти для здійснення платежів за міжнародними розрахунками; операції з метою страхування від валютного ризику; операції з метою одержання прибутку); за формою здійснення.
3. Сторони Bid і Offer і розмір маржі в котируванні процентних ставок.
4. Валютні ризики та методи їх зниження.
5. Валютна позиція комерційного банку.

Рекомендовані джерела інформації [1; 6; 20; 22; 25; 34; 38; 41; 43; 53; 57; 60; 63]

Лекція 10.

Тема 10. Нетрадиційні банківські операції та послуги

1. Види нетрадиційних банківських операцій та послуг, їх загальна характеристика.
2. Лізингові операції та організація банком їх виконання.
3. Банківські гарантії та поручительства і відмінності між ними. Види банківських гарантій.
4. Факторингові та форфейтингові операції банків.
5. Трастові та довірчі послуги.

Рекомендовані джерела інформації [1; 6; 20; 22; 25; 34; 38; 41; 43; 53; 57; 60; 63]

Лекція 11.

Тема 11. Забезпечення фінансової стійкості банку

1. Форми бухгалтерської та фінансової звітності банку.
2. Зміст і структура балансу.
3. Фінансові звіти банку про прибутки та збитки.
4. Доходи банку, їх структура та джерела формування.
5. Структура витрат банку.
6. Прибутковість комерційного банку та методи її оцінки.
7. Ліквідність та платоспроможність банку і чинники, що на них впливають.
8. Регулювання банківської діяльності з боку НБУ.
9. Оцінка ефективності фінансової діяльності банку.

Рекомендовані джерела інформації [1; 5-10; 13; 20-25; 27-33; 35-40; 44-45; 50; 56; 63]

Плани семінарських занять

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.

Банківська система, її призначення та функції

Семінарське заняття 1. Теоретичні засади організації банківської системи: сутність, принципи побудови, функції

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Сутність поняття банківська система та її типи.
2. Інституціональна структура банківської системи.
3. Моделі банківських систем у країнах з розвинутою ринковою економікою: англійська, американська, німецька та японська, їх основні ознаки.
4. Функції банківської системи.
5. Фактори впливу на банківську систему.
6. Етапи розвитку банківської системи України.

Дискусійні питання до семінарського заняття:

1. Проблемні та кризові явища банківській системі України.

Рекомендовані джерела інформації [1; 3; 10; 27-32; 35; 40; 42; 44]

Семінарське заняття 2. Центральний банк у банківській системі

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Причини і шляхи створення центральних емісійних банків.
2. Статус, форми функціонування центральних банків світу.
3. Основні напрями діяльності, функції центральних банків.
4. Операції центральних банків.
5. Європейська система центральних банків. Перспективи розвитку центральних банків.
6. Створення та етапи розвитку Національного банку України.
7. Основні принципи організації та функціонування системи НБУ.
8. Взаємовідносини НБУ з органами державної влади.
9. Органи управління і структура НБУ.

Рекомендовані джерела інформації [1; 3; 10; 27-32; 35; 40; 42 44]

Семінарське заняття 3. Регулювання діяльності банків та нагляд за нею

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Сутність та необхідність банківського регулювання та нагляду.
2. Форми банківського нагляду: вступний, попередній, поточний.

3. Системи банківського регулювання та нагляду зарубіжних країн.
4. Базельський комітет з питань банківського нагляду.
5. Що стало основною метою впровадження Базель-II і в чому полягають його відмінності від Базель-I.
6. Методичні рекомендації Базель III: основні положення та план реалізації.
7. Система банківського регулювання та нагляду в Україні.
8. Нормативно-правове забезпечення регулювання та нагляду банківської діяльності в Україні.
9. Структура банківського нагляду НБУ.
10. Поясніть як проводиться банківський контроль та які служби мають повноваження його здійснювати.

Рекомендовані джерела інформації [3; 7-10; 12; 20; 24; 25; 27-33; 35-37; 39; 44; 46; 47]

Семінарське заняття 4. Створення, організація діяльності та управління банком

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Сутність та функції комерційного банку.
2. Створення комерційних банків в Україні (форми, вимоги щодо статутного капіталу).
3. Державна реєстрація банків в Україні (вимоги, документи для державної реєстрації, порядок розгляду, підстави відмови)..
4. Створення банку з іноземним капіталом.
5. Порядок відкриття філій, представництв та відділень комерційних банків.
6. Вимоги до створення та державної реєстрації банківських об'єднань.
7. Надання НБУ дозволу на придбання та збільшення істотної участі в банку.
8. Динаміка створення банківських установ в Україні (за період 5-10 років). Структура та характеристика складових банківської системи України.
9. Мета та завдання ліцензування банківської діяльності.
10. Види операцій, які підлягають ліцензуванню.
11. Порядок ліцензування банківських операцій.
12. Особливості ліцензування окремих операцій комерційних банків.
13. Наведіть і охарактеризуйте типову структуру управління банку.

Практичне завдання до семінарського заняття:

Ділова гра

Мета гри: формування у студентів практичних навичок з питань створення, реєстрації та ліцензування комерційних банків в Україні.

Загальні положення:

Ділова гра розрахована на 6 годин самостійної роботи студентів і 2 години аудиторних

практичних занять під керівництвом викладача.

Умови гри

Студенти розподіляються на фахівців служби банківського нагляду територіального управління Національного банку України, керівників та головних бухгалтерів комерційних банків.

У процесі роботи студенти – представники комерційних банків, готують пакети документів на:

- реєстрацію новоствореного банку;
- реєстрацію змін і доповнень, що вносяться до установчих документів банку;
- відкриття філії;
- ліцензування банківських операцій новоствореного банку;
- отримання ліцензії у зв'язку з розширенням діяльності банку;
- отримання дозволу на здійснення банківських операцій філією.

Студенти – представники банківського нагляду територіального управління Національного банку України, перевіряють документи і готують питання для обговорення з представниками комерційних банків на практичному занятті, де здійснюється відкритий захист представниками комерційних банків своїх пакетів документів.

За підсумками захисту представники банківського нагляду територіального управління Національного банку України роблять усний висновок щодо розглянутих питань.

Начальник територіального управління Національного банку України (викладач) здійснює загальне керівництво грою, оцінює роботу комерційних банків і служби банківського нагляду територіального управління Національного банку України.

Рекомендовані джерела інформації [1; 3; 5-9; 12; 14; 15; 20-25; 27-33; 35-37; 39; 44-47]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Характеристика та порядок проведення операцій банку

Семінарське заняття 5. Операції банків з формування ресурсів

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Подайте визначення банківським ресурсам та прокласифікуйте їх.
2. Розкрийте суть, склад і структуру власного капіталу комерційного банку.
3. Назвіть функції власного капіталу банку.
4. Охарактеризуйте значення залученого капіталу комерційного банку. Структура залученого банківського капіталу.
5. Назвіть види депозитів і вкладів комерційних банків. особливості їх залучення.
6. Методи нарахування процентів за банківськими депозитними вкладками.
7. Сутність та різновиди сертифікатів банку.

8. Мета та механізм залучення ресурсів на міжбанківському ринку.
9. Охарактеризуйте механізм рефінансування банків.
10. Мета і основні принципи управління ресурсами комерційного банку.

Рекомендовані джерела інформації [1; 11; 16; 25; 27-31; 40; 45]

Семінарське заняття 6. Розрахунково-касові операції банків

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Принципи здійснення розрахунково-касових операцій в комерційних банках.
2. Сутність банківського обслуговування готівкового обороту.
3. Касова робота в установах банків.
4. Технологія ведення рахунків клієнтів в банках.
5. Форми і способи безготівкових розрахунків. Які платіжні інструменти їх супроводжують?
6. Характеристика акредитивної форми розрахунку. Види та схема розрахунків акредитивами.
7. Суть міжбанківських розрахунків.
8. Кореспондентські відносини банків.
9. Призначення та структура СЕП.
10. Міжнародні платіжні системи. Їх діяльність в Україні?
11. Розрахунки з використанням платіжних карток.

Рекомендовані джерела інформації [1; 26-29; 31-34;41;43;53; 57; 60]

Семінарське заняття 7. Кредитні операції банків

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Класифікація і економічна характеристика банківських кредитів.
2. Принципи і умови банківського кредитування.
3. Кредитна політика банку і основи організації кредитної роботи в банку.
4. Методи розрахунку ціни за кредитом.
5. Етапи організації кредитного процесу.
6. Оцінка кредитоспроможності позичальника.
7. Форми забезпечення банківського кредиту.
8. Способи захисту від кредитного ризику.
9. Формування і використання резерву для відшкодування можливих втрат за позичками комерційних банків.
10. Особливості надання та погашення окремих видів позик.

Семінарське заняття 8. Операції банків з цінними паперами

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Загальна характеристика діяльності банків як суб'єктів ринку цінних паперів.
2. Вимоги до ліцензування операцій банків з цінними паперами.
3. Емісійні операції комерційних банків.
4. Види і характеристика боргових зобов'язань, що емітують банки.
5. Інвестиційні операції банків з цінними паперами, їх загальна характеристика.
6. Класифікація портфелів цінних паперів банку (торговий, на продаж, до погашення, інвестиційний портфель тощо).
7. Заставні операції банків з цінними паперами.
8. Види вексельних операцій банків, їх загальна характеристика.
9. Комісійно-посередницькі операції з векселями. Інкасування і доміциляція векселів.
10. Емісія банківських векселів та їх використання.
11. Формування резервів під активні операції банків із цінними паперами.
12. Професійна діяльність банків на ринку цінних паперів. Реєстраторські, депозитарні та облікові операції банків.

Рекомендовані джерела інформації [1; 6; 20; 22;25;34;38; 41; 43; 53; 57; 60; 63]

Семінарське заняття 9. Операції банків в іноземній валюті

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Організація кореспондентських відносин з іноземними банками.
2. Валютні рахунки, їх види та порядок обслуговування.
3. Неторговельні валютні операції комерційних банків.
4. Валютні операції банків з обслуговування торговельного обороту клієнтів.
5. Конверсійні операції банку на міжбанківському валютному ринку.
6. Операції банків із залучення і розміщення коштів в іноземній валюті.
7. Валютна позиція комерційного банку.

Рекомендовані джерела інформації [1; 6; 20; 22; 25; 34; 38; 41; 43; 53; 57; 60; 63]

Семінарське заняття 10. Нетрадиційні банківські операції та послуги

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Назвіть види та надайте загальну характеристику нетрадиційним банківським операціям.
2. Механізм банківської лізингової операції.

3. Банківські гарантії та поручительства.
4. Факторингові та форфейтингові операції банків.
5. Трастові та довірчі послуги.

Рекомендовані джерела інформації [1; 6; 20; 22;25;34;38; 41; 43; 53; 57; 60; 63]

Семінарське заняття 11. Забезпечення фінансової стійкості банку

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Форми бухгалтерської та фінансової звітності банку.
2. Доходи банку, їх структура та джерела формування.
3. Структура витрат банку.
4. Прибутковість комерційного банку та методи її оцінки.
5. Ліквідність та платоспроможність банку і чинники, що на них впливають.
6. Оцінка ефективності фінансової діяльності банку.

Рекомендовані джерела інформації [1; 5-10; 13; 20-25;27-33;35-40; 44-45; 50; 56; 63]

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Важливою складовою роботи студентів є самостійна підготовка ними матеріалів, питань, завдань із кожної теми навчального курсу. Оскільки навчальним планом передбачено виділення навчального часу для самостійної роботи студентів, частина обов'язкового програмного матеріалу виноситься на самостійне вивчення студентів.

Самостійна робота є обов'язковою при підготовці до практичних занять, для складання заліку з навчальної дисципліни, тому вона повинна мати систематичний та плановий характер і обов'язково завершуватись перевіркою знань студентів.

Самостійна робота є складовою навчального процесу, важливим чинником, який формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння знань. Значно підвищується значення та статус самостійної роботи при введенні кредитно – модульної технології навчання, за якою скорочується обсяг аудиторної роботи.

Мета самостійної роботи – сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості - умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Форми самостійної роботи: опрацювання лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; самостійна робота з підручником, науковою та періодичною літературою; вивчення та аналіз законодавчих та нормативних документів; пошук і опрацювання матеріалів через мережу Інтернет; узагальнення та аналіз фактичних даних; проведення самостійних наукових

досліджень; підготовка аналітичних записок, доповідей, рефератів, презентацій; виконання індивідуальних завдань; написання контрольних робіт.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

Банківська система, її призначення та функції

Тема 1. Теоретичні засади організації банківської системи: сутність, принципи побудови, функції

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:

1. Фінансовий ринок, його види та функції.
2. Міжнародні фінансово – кредитні установи, форми їх співробітництва з Україною.
3. Спеціалізовані небанківські кредитно – фінансові установи.

Теми рефератів:

1. Сутність банківської системи та її інституціональна структура.
2. Види банківських систем, їх відмінності та особливості функціонування сучасних банківських систем розвинутих країн (моделі банківських систем: англійська, американська, німецька та японська, їх основні ознаки).
3. Умови нормального функціонування банківської системи. Фактори впливу на банківську систему.
4. Нормативно-правова база функціонування банківської системи України.
5. Формування банківської системи в Україні.
6. Тенденції розвитку банківської системи України на сучасному етапі.
7. Формування ресурсів групи Світового банку і його організаційна структура.
8. Співробітництво Світового банку і України.
9. Історія виникнення банківської справи у світі.
10. Історія розвитку банківської справи в Україні.

Рекомендовані джерела інформації [1; 3; 10; 27-32; 35; 40; 42; 44]

Тема 2. Центральний банк у банківській системі

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:

1. Причини і способи створення центральних емісійних банків.
2. Фінансове забезпечення діяльності НБУ.
3. Емісійно – касова робота установ НБУ.
4. Сутність і види кредитування центральним банком діяльності комерційних банків.
5. Депозитні операції НБУ.
6. Суть і завдання банківського регулювання і нагляду.

7. Інспектування комерційних банків.
8. Обслуговування НБУ внутрішнього та зовнішнього боргу.
9. Валютна політика НБУ як основа валютного регулювання і контролю.
10. Курсова політика НБУ.
11. Завдання і цілі грошово – кредитної політики. Типи грошово – кредитної політики.

Практичне завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Ознайомитися з Законом України «Про Національний банк України [3] та з посиланням на його Розділи, статті, пункти, заповнити таблицю за наведеною формою:

Розділ, стаття, пункт	Питання, що регламентується	Короткий зміст основних положень
	Правова основа діяльності	
	Вимоги до статутного капіталу	
	Економічна самостійність	
	Формування та розподіл прибутку	
	Функції банку	
	Повноваження Ради НБУ	
	Склад та формування Ради НБУ	
	Голова НБУ – порядок призначення та звільнення	
	Обов'язки та повноваження Голови НБУ	
	Склад та порядок формування Правління НБУ	
	Функції Правління НБУ	
	Засоби та методи реалізації грошово-кредитної політики	
	Види операцій НБУ	
	Підзвітність НБУ	

Теми рефератів:

1. Організаційні основи та структура Національного банку.
2. Порядок функціонування та повноваження Ради Національного банку.
3. Характеристика засобів грошово-кредитної політики Національного банку.
4. Види операцій Національного банку.
5. Діяльність Національного банку в сфері валютного регулювання та контролю.
6. Становлення центрального банку в Україні та його статус.
7. Принципи організації та функціонування НБУ.
8. Повноваження НБУ як емісійного центру готівкового обігу.
9. Становлення та розвиток міжбанківських розрахунків в Україні.
10. Організація емісійно-касової роботи в системі НБУ.
11. Економічні засади діяльності НБУ.

Рекомендовані джерела інформації [1; 3; 10; 27-32; 35; 40; 42 44]

Тема 3. Регулювання діяльності банків та нагляд за нею

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:

1. Базельський комітет з питань регулювання діяльності банків: функції, завдання та роль у діяльності національних органів банківського нагляду.
2. Регулювання Національним банком України ризиків у діяльності банків.
3. Регулювання діяльності комерційних банків за допомогою економічних нормативів.
4. Система страхування депозитів у зарубіжних країнах.
5. Проблеми створення та функціонування системи гарантування депозитів в Україні.
6. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб в Україні: інституційні основи діяльності, функції, завдання та повноваження.

Практичне завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Скласти перелік загальних нормативних документів організації банківського нагляду за такою формою:

Нормативний документ	Номер	Ким і коли затверджений	Розділи	Короткий зміст основних положень
1	2	3	4	5

Завдання 2. Формування тлумачного словника з дисципліни.

2.1 Дайте визначення поняттям «банківське регулювання», «банківський нагляд», «банківський контроль», використовуйте посилання на нормативно-правові акти.

2.2 Назвіть та дайте визначення фінансових інструментів механізму державного регулювання банківської діяльності.

Теми рефератів:

1. Методи ефективного банківського нагляду.
2. Економічна сутність та необхідність банківського регулювання та нагляду.
3. Нові підходи до регулювання банківського сектору на основі Базеля III.
4. Організаційна структура системи банківського регулювання та нагляду Національного банку України.
5. Основні документи Базельського комітету з питань банківського нагляду.
6. Основні етапи становлення банківського нагляду в Україні.
7. Основні постулати Базельської угоди про капітал I.
8. Основні функції комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків.
9. Основну мету і завдання банківського регулювання і нагляду.
10. Особливості сучасного стану регулювання банківської діяльності.
11. Повноваження Базельського комітету в сфері банківського нагляду.
12. Повноваження Національного банку України з питань фінансового моніторингу діяльності банків.

13. Принципи ефективного банківського нагляду.
 14. Проблеми забезпечення ефективного банківського нагляду в Україні.
 15. Стандарти достатності капіталу згідно з Базельськими угодами про капітал.
 16. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб і внески до нього комерційних банків.
 17. Форми контролю Національного банку України.
 18. Форми регулювання банківської діяльності.
 19. Функції і завдання Базельського комітету з питань банківського нагляду.
 20. Характеристика Базельських угод про капітал II.
 21. Характеристика методів проведення банківського нагляду.
 22. Характеристика систем організації банківського регулювання та нагляду в країнах світу.
 23. Організація системи банківського регулювання.
 24. Форми, об'єкти і методи банківського нагляду.
 25. Регулювання діяльності банків за допомогою економічних нормативів.
 26. Сучасні тенденції розвитку системи банківського регулювання.
 27. Порядок проведення інспекційних перевірок банку.
- Рекомендовані джерела інформації [3; 7-10; 12; 20; 24; 25; 27-33; 35-37; 39; 44; 46; 47]*

Тема 4. Створення, організація діяльності та управління банком

Практичне завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Територіальне управління НБУ до реєстрації відкрило комерційному банку “А” тимчасовий рахунок для формування статутного капіталу.

Акціонери-засновники у сплату вказаного фонду збираються внести будівлі, споруди, устаткування, грошові кошти, нематеріальні активи, іноземну валюту, цінні папери, що емітовані третіми суб'єктами і мають ринковий курс, а також судна, повітряні апарати, рідкоземельні метали, право на користування товарним знаком і одержані кредити.

Проаналізуйте джерела формування статутного фонду, зробіть необхідний висновок і проконсультуйте керівництво банку з цього приводу.

З'ясуйте, як здійснюватиметься перевірка щодо дотримання банком строків формування статутного капіталу.

Завдання 2. Територіальне управління НБУ одержало пакет документів від комерційного банку “А” про внесення змін в установчі документи у зв'язку зі збільшенням статутного капіталу на 45 млн. грн. за рахунок додаткового внеску фірми-акціонера “Б”.

Фірма має такі показники (у млн. грн.):

- сума джерел власних і прирівняних до них коштів – 185;
- кошти статутного та резервного фондів і кошти цільового фінансування – 120;

- кошти, іммобілізовані в основні засоби та інші позабалансові активи – 75.

Визначити можливість внеску фірмою в статутний фонд банку додаткових коштів.

При позитивному вирішенні питання вказати, яким чином проводиться врахування вказаної операції в комерційному банку і на підставі яких документів.

Завдання 3. Управління комерційного банку “А” прийняло рішення про внесення змін і доповнень до установчих документів:

- збільшення статутного капіталу на 50 млн. грн. за рахунок додаткових внесків акціонерів банку (нових акціонерів не залучали);

- призначення нового голови правління банку – Котляра І.С.

Враховуючи дану ситуацію, вказати:

а) що повинен зробити комерційний банк “А” для реєстрації змін і доповнень у Національному банку України?;

б) дії територіального управління НБУ в цьому випадку.

За якої умови регіональне управління НБУ може самостійно прийняти рішення про реєстрацію змін та доповнень до установчих документів комерційних банків?

Підготувати такі документи:

а) клопотання комерційного банку “А” про реєстрацію змін і доповнень до установчих документів;

б) анкети співбесіди членів комісії з питань нагляду та регулювання діяльності банків із кандидатом на посаду голови правління комерційного банку;

в) висновок територіального управління Національного банку України у зв’язку з цим.

Примітка: реквізити, котрих бракує, беруться на власний розсуд.

Завдання 4. Акціонери-засновники вирішили створити і зареєструвати комерційний банк “А”.Скласти:

- заяву ради банку про реєстрацію;
- висновок територіального управління НБУ.

Визначити перелік умов реєстрації банку.

Примітка: реквізити, котрих бракує, беруться на власний розсуд студентів або надаються додатково викладачем.

Завдання 5. Правління комерційного банку “А” 5 вересня поточного року прийняло рішення про створення філії у м. Суми.

Указати, за яких умов цей банк зможе здійснити рішення свого правління.

Визначити перелік питань, які зумовлять поведінку комерційного банку і територіального управління Національного банку України в цій ситуації.

Визначити, в яких випадках територіальне управління Національного банку України може відмовити вказаному банку у відкритті філії.

Скласти клопотання цього банку про відкриття філії та дозвіл територіального управління Національного банку України з цього приводу.

Примітка: реквізити, котрих бракує, беруться на власний розсуд.

Завдання 6. Правління ПАТ банку “А” 20 січня поточного року прийняло рішення про відкриття безбалансового відділення у м. Суми.

Скласти:

- клопотання банку з цього приводу;
- дозвіл територіального управління НБУ на відкриття безбалансового відділення.

Визначити, в яких випадках територіальне управління НБУ може відмовити вказаному банку у відкритті безбалансового відділення.

Примітка: реквізити, котрих бракує, беруться на власний розсуд студентів або надаються додатково викладачем.

Завдання 7. Правління ПАТ банку “А” 20 січня поточного року прийняло рішення про відкриття безбалансового відділення в м. Суми.

Скласти письмове повідомлення банком НБУ з цього приводу. За який строк відокремлений підрозділ банку має право розпочати свою діяльність?

Завдання 8. До територіального управління НБУ надійшов пакет документів для погодження статуту юридичної особи, що має намір здійснювати банківську діяльність. За даними установчого договору, підписаного засновниками банку та засвідченого відбитками їхніх печаток, до складу банку входять: ПАТ “А”, яке купує акції банку в сумі, еквівалентній 35 % статутного капіталу банку;

ПАТ “Б” – у сумі, еквівалентній 20 % статутного капіталу банку; ПрАТ “В” – у сумі, еквівалентній 20 % статутного капіталу банку. У поданих документах зазначено, що ПрАТ “В” володіє 60 % акцій ПАТ “А”.

Кошти на формування статутного капіталу новоствореного банку у розмірі, передбаченому чинним законодавством України та установчими документами банку, акумульовано засновниками банку на накопичувальному рахунку у повному обсязі.

У чому полягатиме особливість погодження участі зазначених юридичних осіб? Розрахувати загальну частку ПрАТ “В” у статутному капіталі банку. Назвати причини можливих відмов у погодженні набуття істотної участі відповідних юридичних осіб і підстави для них.

Завдання 9. Національний банк України отримав пакет документів від ПАТ банк “А” для погодження збільшення істотної участі в банку юридичної особи – фірми “Б” за рахунок додаткового внеску до статутного капіталу банку на суму 30 млн. грн.

Фірма має такі фінансові показники:

- сума джерел власних і прівівняних до них коштів – 185 млн. грн.;

- кошти статутного та резервного фондів і кошти цільового фінансування – 120 млн. грн.;
- кошти, іммобілізовані в основні засоби та інші позабалансові активи, – 75 млн. грн.

Визначити можливість погодження збільшення істотної участі акціонера в банку фірмою в статутний фонд банку додаткових коштів. При позитивному вирішенні питання вказати, яким чином буде проведено врахування вказаної операції в банку і на підставі яких документів.

Завдання 10. Надати схематичне зображення організаційної структури комерційного банку.

Завдання 11. До територіального управління НБУ для реєстрації комерційного банку надійшли такі документи: заявка про реєстрацію банку; установчий договір; протокол установчих зборів; бізнес – план; копія звіту про результати підписки на акції; договір про оренду приміщення терміном на два роки; копії платіжних документів про сплату внесків до статутного капіталу.

Визначте:

1. достатність документів для реєстрації комерційного банку;
2. яке рішення прийме територіальне управління НБУ після розгляду пакета документів.

Завдання 12. До територіального управління НБУ надійшов повний пакет документів для реєстрації комерційного банку. Копії платіжних документів про сплату внесків до статутного фонду свідчать, що платежі здійснені в сумі 2 млн. євро.

Вкажіть: яке рішення може бути прийняте управлінням НБУ; в яких випадках НБУ може відмовити в державній реєстрації банку.

Завдання 13. До НБУ звернувся комерційний банк з клопотанням про видачу письмового дозволу на здійснення операцій з валютними цінностями. Підрозділ, який виконуватиме ці операції, буде створений відразу ж після отримання письмового дозволу.

Вкажіть: чи буде виданий письмовий дозвіл комерційному банку; назвіть умови отримання письмового дозволу.

Завдання 14. До НБУ надійшло від комерційного банку клопотання про видачу банківської ліцензії. Згідно з поданими документами встановлено, що банк незабезпечений достатньою мірою комп'ютерною технікою.

Вкажіть: яке рішення буде прийняте НБУ щодо надання банківської ліцензії; дотримання яких умов надає банку право отримати банківську ліцензію.

Завдання 15. У Національний банк України подано пакет документів для реєстрації Банку „Арго”. Засновники банку внесли на тимчасовий рахунок грошові кошти в розмірі 3 млн. євро.

Потрібно пояснити:

1. Які документи потрібно подати банку до територіального управління НБУ для реєстрації?
2. Які дії Національного банку України при розгляді питання щодо реєстрації банку?

Завдання 16. На адресу територіального управління надійшов пакет документів щодо реєстрації Національним банком України Акціонерного банку „Мрії”. Як свідчать дані установчого договору, підписаного засновниками банку та засвідченого відбитком їх печатки, до складу засновників банку ввійшли:

1. ПАТ „Нафтопереробний завод”, що зголосився на придбання акцій банку в сумі, еквівалентній 35 % статутного капіталу банку;
2. ПАТ „Львівська кавова фабрика” – у сумі, еквівалентній 20 % статутного капіталу банку;
3. ПрАТ „Колос” – у сумі, еквівалентній 25 % статутного капіталу банку;
4. Кредитна спілка „Злагода”, відповідно, 20 % статутного капіталу банку.

Кошти для формування статутного капіталу новоствореного банку у розмірі, передбаченому чинним законодавством України та установчими документами банку, акумульовано засновниками банку на накопичувальному рахунку – у повному розмірі.

Потрібно пояснити:

Чи вправі територіальне управління НБУ підтримати відповідне клопотання засновників про державну реєстрацію банку?

Завдання 17. На основі публікацій у „Вісниках НБУ” за два попередні роки проведіть дослідження змін структури зобов’язань банків, структури активів банків України, структури доходів і витрат банків. Проаналізуйте діяльність банків України за два роки і зробіть висновок.

Теми рефератів:

1. Комерційний банк – основна ланка грошово-кредитної системи ринкової економіки.
2. Шляхи збільшення власного капіталу вітчизняних комерційних банків.
3. Основні вимоги до засновників при створенні комерційного банку.
4. Вимоги до капіталу банку при його реєстрації.
5. Вимоги та порядок формування статутного капіталу банківських об’єднань.
6. Відкриття філій, відділень та представництв банків на території України.
7. Мінімальний розмір статутного капіталу банківської установи, програма капіталізації комерційного банку.
8. Необхідність регулювання доступу іноземного капіталу до банківської системи в Україні.
9. Основні класифікаційні ознаки функціонування банківських установ.
10. Основні ознаки відповідності установчих документів, які надаються банком при реєстрації.
11. Підстави відмови НБУ у реєстрації банківських установ.
12. Порядок створення та державної реєстрації банків з іноземним капіталом

13. Порядок та умови створення банків в Україні.
14. Послідовність процесу реєстрації банківських та фінансово-кредитних установ.
15. Характеристика вступного контролю при відкритті представництв банків.
16. Характеристика особливостей відкриття банків з іноземним капіталом.
17. Банківські об'єднання: порядок створення та їх типи.
18. Надання дозволу на придбання або збільшення істотної участі в банку.
19. Причини утворення і тенденції розвитку об'єднань банків в Україні.
20. Характеристика основних етапів надання банківським і фінансово-кредитним установам ліцензій на здійснення банківських операцій.
21. Особливості надання ліцензій та дозволів на здійснення операцій з валютою.
22. Визначення поняття генеральної банківської ліцензії та ліцензії на здійснення банківських операцій.
23. Письмовий дозвіл на здійснення банківських операцій.
24. Вимоги до банків при отриманні банківської ліцензії.
25. Охарактеризуйте пакет документів, який необхідний для отримання ліцензії (за різними видами операцій).
26. Призупинення та відкликання ліцензій на здійснення банківських операцій.
27. Здійснення нагляду за проблемними банками.
28. Заходи впливу НБУ щодо банків-порушників банківського законодавства (обмеження окремих видів діяльності, підвищення нормативів, накладання штрафів та ін.)
29. Структура управління комерційного банку.

Рекомендовані джерела інформації [1; 3; 5-9; 12; 14; 15; 20-25; 27-33; 35-37; 39; 44-47]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Характеристика та порядок проведення операцій банку

Тема 5. Операції банків з формування ресурсів

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:

1. Формування ресурсів банку шляхом емісії цінних паперів.
2. Управління банківськими ресурсами.
3. Формування ресурсів банку за рахунок емісії цінних паперів.
4. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб.
5. Система гарантування вкладів фізичних осіб.

Практичне завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Визначити розмір наявних банківських ресурсів на 01 січня 200 _ року.

Зробити висновок про забезпеченість банку ресурсами.

Основні показники діяльності банку станом на 01.01.20XX р.:

№	Показники	Варіанти		
		1	2	3
1	Спlachений зареєстрований статутний капітал	8000	7000	6000
2	Резервний фонд	1300	550	300
3	Загальні резерви	900	800	600
4	Додатковий капітал	480	320	190
5	Кошти на рахунках підприємств	9000	8500	7200
6	Кредити, отримані від інших банків	140	100	80
7	Кредити, отримані від міжнародних організацій	600	500	120
8	Вклади фізичних осіб:			
	а) строкові	4500	2800	1600
	б) до запитання	100	50	190
9	Заборгованість за кредитами	12500	14300	11690

Завдання 2. Під час відкриття депозитного рахунку фізичною особою 14 березня 20XX р. було покладено в банк 15000 грн.; 10 квітня було доведено 1500 грн. Депозитний вклад – строковий, на термін 5 місяці з виплатою відсотків наприкінці терміну за ставкою 15 % річних.

Визначте загальну суму, яку одержить вкладник при закритті рахунку.

Як зміниться ця сума, якщо фізична особа закриває рахунок 30 квітня, а у договорі при достроковому закритті рахунку передбачено зменшення депозитної ставки удвічі?

Укажіть можливі причини закриття рахунку та розкрийте зміст цієї процедури.

Завдання 3. Річний балансовий звіт на 1 січня поточного року комерційного банку „Бета” містить інформацію щодо складу активів та пасивів банку.

**Річний балансовий звіт комерційного банку „Бета”
станом на 1 січня поточного року**

Статті балансу	Сума, тис.грн.
АКТИВИ	
Каса та кореспондентський рахунок у НБУ	4731,596
Кореспондентські рахунки в інших банках	2960,829
Кредити, надані клієнтам	18386,547
Депозити та кредити в інших банках	29221,434
Цінні папери і портфелі банку до погашення	280,8
Основні засоби та нематеріальні активи	1251,735
Дебітори банку	18343,226
Інші активи	6277,887
Усього активів	81454,054
ПАСИВИ	
Статутний капітал	23000
Резервний фонд	304,406
Інші фонди	2401,035
Кореспондентські рахунки інших банків	1,253
Поточні та інші рахунки клієнтів	10132,274
Депозити юридичних осіб	4322,882
Кошти за операціями РЕПО	1509,718
Вклади громадян	8761,274

Депозитні сертифікати, емітовані банком	217,38
Векселя, емітовані банком	6872,666
Депозити та кредити банків	23118,675
Кредитори банку	46,653
Інші пасиви	362,664
Фінансовий результат	403,174
Усього пасивів	81454,054

Згрупуйте ресурси банку, виділивши власний капітал, залучені та інші ресурси.

Визначте структуру ресурсів та банківських вкладень за звітну дату. Зробіть відповідні висновки.

Завдання 4. З метою нарощення власного капіталу комерційний банк „Альфа” бажає залучити кошти на умовах субординованого боргу. Банк одержав чотири пропозиції:

- 1) ПП „Мотор” (юридична особа – резидент) пропонує 400 тис. грн. на 6 років під 5 % річних;
- 2) п. Володарський В.І. (фізична особа) пропонує \$ 90 тис. на 5 років;
- 3) ПАТ „Західпром” (юридична особа – резидент) – 540 тис. грн. на 7 років під 7 % річних;
- 4) фірма „Рута ЛТД” (юридична особа – нерезидент) - \$ 200 тис. на 4 роки під 8 % річних.

Розглянути заявки інвесторів та визначити ті з них, що відповідають вимогам залучення коштів на умовах субординованого боргу. Відповідь обґрунтуйте.

За обраною заявкою скласти угоду про залучення коштів.

Скласти таблицю – графік „амортизації” коштів, залучених до капіталу 2 – го рівня, враховуючи, що угоду укладено 03.02.2018 р.

Завдання 5. Акціонерне товариство „Онiкс” звернулося до КБ „Гермес” з проханням про відкриття йому депозитного рахунку поруч із поточним рахунком, який знаходиться в цьому ж банку на суму 5 млн. грн. на 9 місяців. Процентна ставка - 16 % річних.

Перерахуйте документи, на підставі яких відкрито депозитний рахунок.

Визначте розмір нарахованих та сплачених у кінці строку відсотків за депозитом, враховуючи, що відсотки нараховуються щоквартально та капіталізуються.

Якою буде кінцева виплата при достроковому вилученні вкладу (через 4 –ри місяці) клієнтом, якщо банк застосує штрафну санкцію у вигляді пониження відсоткової ставки удвічі?

Складіть схему руху коштів по рахунках АТ „Онiкс”, якщо це товариство має лише один поточний рахунок у національній валюті.

Завдання 6. Залучено грошові кошти на тримісячний вклад у сумі 12 тис. грн. під 14 % річних із щомісячним нарахуванням складних відсотків. Визначити загальний розмір вкладу на кінець періоду.

Завдання 7. Банк пропонує депозити двох видів: депозит „Пасхальний” із щомісячним нарахуванням складних відсотків (16 %); депозит „Пенсійний” із щодекадним нарахуванням

простих відсотків (15,5 %). Депозити прийнято строком на 1 рік. Визначити більш прийнятний варіант для вкладника.

Завдання 8. Статутний капітал банку становить 150 млн. грн., який сформовано за рахунок грошових внесків акціонерів 120 млн. грн. і передачі приміщення банку на суму 30 млн. грн. Частки внесків акціонерів в статутному капіталі становлять: МП „Евіс” 15 %, підприємства „Швейна фабрика” 25 %. Вкажіть, чи були порушення при формуванні статутного капіталу, і якщо так, то які конкретно.

Завдання 9. ТОВ „Ніка” звернулося до комерційного банку „Демос” із проханням про відкриття депозитного рахунку поряд з поточним рахунком, який також знаходиться в цьому ж банку на суму 300 тис. грн. строком на 6 місяців. Відсоткова ставка за шестимісячними депозитами в банку – 18 % річних.

Перерахуйте та надайте характеристику документам, на підставі яких буде відкрито депозитний рахунок ТОВ „Ніка”.

Визначте суму відсоткового платежу за депозитним внеском у кінці строку при застосуванні банком методики нарахування: складних відсотків; простих відсотків.

Завдання 10. На депозитний рахунок фірма „Атланта” в банку „Авангард” відповідно до депозитного договору має щорічно вносити 50 000 тис. грн. протягом 5 років. Відсотки щодо депозитного рахунку нараховуються за ставкою 18 % річних за умови нарахування складних відсотків.

Визначте суму відсотків, яку одержить фірма „Атланта” в кінці і на початку року протягом 5 років.

Вкажіть, які пільги може надавати банк своєму клієнту у випадку довгострокового зберігання коштів на депозитному рахунку.

Завдання 11. Ставка відсотків у банку на термінові вклади, яка на початку року склала 15 % річних, через півроку була скорочена до 12 %, а через 3 місяці – до 10 % річних. Визначте суму відсотків, яка була нарахована за рік на вклад в розмірі 20 тис. грн.

Завдання 12. Вкладник, який вирішив внести на депозит 1862 грн., хоче накопичити через 1 рік не менше 2000 грн. Визначте просту ставку відсотків на сонові якої він може вибрати необхідний банк.

Завдання 13. Вклад в розмірі 238 тис. грн. було внесено до банку 20.10.2018 р. за ставкою 14 % річних. При запитанні вкладу 05.05.18р. вкладнику були нараховані відсотки в розмірі 15390,65 грн. визначте, яку практику нарахування відсотків використовує банк.

Завдання 14. Фізична особа 10.10.18 р. внесла до банку вклад в розмірі 200 грн. за ставкою 13 % річних. З 01.12.18 р. банк підвищив ставку по вкладах до 15 % річних, а з 01.02.19 р. знову знизив до 13 % річних. Рахунок було закрито 15.03.19 р. Визначте суму нарахованих відсотків при застосуванні англійської практики їх нарахування.

Завдання 15. Статутний капітал банку на 01.04.2015 р. – 55 млн. грн. Прибуток попередніх років – 2,5 млн. грн. Прибуток поточного року – 0,5 млн. грн. У січні 2013 р. банком залучені кошти на умовах субординованого боргу в сумі 1 млн. грн. терміном до 01.02.2020 р. Сума недосформованих резервів на 01.04.2015 р. – 0,1 млн. грн.

Визначте суму субординованого боргу, що включається до розрахунку капіталу банку. Визначте розмір регулятивного капіталу банку.

Завдання 16. Банк пропонує юридичним особам такі види депозитів:

а) депозит на термін 6 місяців на умовах щоквартального нарахування складних процентів за ставкою 16 % річних;

б) депозит на термін 6 місяців на умовах щомісячного нарахування складних процентів за ставкою 16 % річних.

Обґрунтуйте, який із видів депозитів найбільш прийнятний для вкладника щодо прибутковості?

Завдання 17. 21.10.2017 р. банк прийняв від Петренко Ольги Іванівни початковий внесок у розмірі 1500 грн. на вклад до запитання.

27.09.2018 р. видано частину вкладу в сумі 1000 грн.

27.09.2018 р. прийнято додатковий внесок у сумі 500 грн.

10.05.2019 р. вкладник отримав усю суму вкладу.

Розрахувати суму, який отримає вкладник при закритті рахунку на вимогу, якщо банк нараховує відсотки в розмірі 3 % річних.

Завдання 18. Банк випустив депозитні сертифікати номіналом 1 000 грн. на строк 6 місяців із нарахуванням процентів у розмірі 12 % річних. Визначити суму нарахованих процентів, які сплатить банк власникові депозитного сертифіката після визначеного терміну.

Завдання 19. Визначте на основі даних наступної таблиці розмір регулятивного капіталу банку, філії якого розміщені на території України:

Стаття	Сума, млн. грн.
Статутний капітал	180,2
Розкриті резерви	40,1
- у т.ч. резерви під активні операції	20,5
Інші резерви	30
Субординований борг	40,7
Прибуток поточного року	40,9
Збитки минулих років	20,2
Нематеріальні активи	10,7
Капітальні вкладення у матеріальні активи	6,0
Вкладення у цінні папери	3,0
Субординований борг в інших банках	20,65

Чи відповідає розмір регулятивного капіталу цього банку діючим нормативам капіталу? Валютний курс 30,6 грн. за 1 євро.

Завдання 20. При створенні банку було випущено 110000 акцій номіналом 500 грн, які були продані по 550 грн. Крім того, за 2 роки нерозподілений прибуток склав 5000 та 7000 тис. грн відповідно. Привілейованих акцій банк не випускав. Визначити капітал банку через 2 роки з початку його діяльності.

Завдання 21. Банк залучає депозити на півроку по ставці 23% річних. Визначити суму: 1) щомісячних процентних виплат на вклад 20 тис. грн. 2) Майбутню вартість вкладу наприкінці строку за простим відсотком. Визначити суму кінцевої виплати при умові щомісячного нарахування складних відсотків.

Завдання 22. Депозит в сумі 100000 грн. розміщено в банк на 2 роки під 21% річних. Очікуваний темп інфляції – 12% на рік. Розрахуйте номінальну і реальну вартість вкладу через 2 роки. В чому відмінність між номінальною і реальною вартістю грошей?

Завдання 23. Депозит в розмірі 60000 грн. був розміщений в банку 21 грудня минулого року з помісячною виплатою процентів із розрахунку 22% річних. Вклад знято достроково 5 березня поточного року. Умовами депозитної угоди при достроковому зупиненні її дії передбачено зниження ставки на 50% від діючої. Визначити суму процентів, виплачену клієнтові при знятті вкладу.

Завдання 24. Банк «А» 8 квітня уклав угоду з банком «Б» про продаж ресурсів на 1.5 млн. грн з виплатою 12% річних. Строк повернення коштів – 25 травня. Фактично кошти були повернені банку «А» 30 травня. Угодою передбачалось, що за несвоєчасне повернення коштів стягується пеня в розмірі 9% за кожний день прострочення платежу. Плата за користування коштами нараховується за весь строк і має бути перерахована банком «Б» разом з основним платежем. Назвіть специфічні властивості міжбанківських кредитів та розрахуйте суму, яку сплатить банк «Б» банку «А».

Стан банківських ресурсів банку характеризується такими даними, млн. грн.

Показник	Варіанти	
	1	2
Прибуток банку	26	15
Фонди банку	60	50
Кошти на рахунках підприємств	79	95
Вклади громадян	40	70
Кошти, одержані від інших банків	145	180
Інші пасиви	24	16
Короткострокові кредити	180	182,5
Довгострокові кредити	90	16
Відвернення за рахунок прибутку	30	26
Кредити іншим банкам	60	40
Каса	2	35
Інші активи	60	90

Визначити розмір надлишку або нестачі банківських ресурсів для здійснення активних операцій. Яких заходів має вжити банк?

Теми рефератів:

1. Шляхи збільшення власного капіталу вітчизняних комерційних банків.
2. Регіональні особливості банківського маркетингу по залученню депозитів.
3. Депозитні сертифікати і особливості їх застосування в Україні.
4. Вплив економічної кризи на величину і структуру капіталу банку.
5. Депозитна політика комерційного банку в контексті економічної кризи.
6. Власний капітал банку, значення та функції.
7. Ресурси банків та їх класифікація.
8. Система гарантування вкладів фізичних осіб.
9. Запозичення коштів як напрямок формування ресурсів комерційного банку.
10. Порядок формування банківських ресурсів шляхом емісії боргових цінних паперів.

Рекомендовані джерела інформації [1; 11; 16; 25; 27-31; 40; 45]

Тема 6. Розрахунково-касові операції банків**Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:**

1. Порядок інкасування грошової виручки підприємств та організацій.
2. Підкріплення операційної каси банку.
3. Суть платіжної системи.
4. Система „Клієнт – банк”.
5. Відповідальність банку за проведення розрахунків.

Практичні завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Меблева фабрика 8 квітня звернулась до КБ „Дніпро” у Києві з проханням відкрити такі акредитиви:

- №1 – для розрахунків із Волинським ліспромгоспом на суму 850 тис.грн., банк якого розташований в луцьку;
- № 2 – для розрахунків із Херсонським бавовняним комбінатом на 200 тис. грн.;
- № 3 – для розрахунків із Дніпрровською торгівельною базою на 60 тис. грн.

У договорах між заявником та бенефіціаром передбачається, що акредитиви виставляються безвідкличні з депонуванням коштів у виконуючих банках.

КБ „Дніпро”, перевіряючи заяви на відкриття акредитивів, установив, що в заявах № 1,2 відсутні вказівки про те, що акредитиви безвідкличні, а в акредитивній заяві № 3 зазначено, що він є відкличним. На поточному рахунку меблевої фабрики станом на 8 квітня перебувало 900 тис. грн., претензій до поточного рахунку не було. Нормативний строк проходження документів спецв'язком між банком – емітентом і виконуючим банками становить 4 дні.

Розкрийте сутність видів акредитивів, наведених в умові задачі. Укажіть строки дії акредитивів.

Які дії повинен учинити банк „Дніпро” із заявками меблевої фабрики?

Які записи за рахунками має зробити банк?

Чи дозволено виставляти акредитив за рахунок власних коштів та банківського кредиту одночасно?

Завдання 2. До Луцького банку „Полісся” 15 квітня надійшли такі акредитивні заяви:

- № 1 – від деревообробного комбінату з Києва на 100 тис. грн. для розрахунків із лісгоспом за деревину. Акредитив безвідкличний, із депонуванням коштів у виконуючому банку; умовою використання акредитиву є заборона його часткового використання постачальником;
- № 13 – від будівельно – монтажного управління з Полтави для розрахунків із цементним заводом на суму 80 тис. грн. Акредитив відкличний, непокритий;
- № 20 – від Сумського заводу на адресу заводу „Луцьккабель” для розрахунків за кабельну продукцію. Акредитив безвідкличний, із покриттям у виконуючому банку, платежі за акредитивом проти залізничних квитанцій без акцепту уповноваженої особи покупця, сума акредитиву – 115 тис. грн.
- 17 квітня до банку „Полісся” надійшли від постачальників реєстри документів:
- від цементного заводу про відвантаження цементу на 60 тис. грн. з повідомленням про відмову цементного заводу від подальшого використання акредитиву;
- від заводу „Луцьккабель” про відвантаження продукції Сумському заводу на 115 тис. грн. На реєстрах рахунків, які надав до банку завод „Луцьккабель”, були зроблені акцептовані написи уповноваженої особи заявника акредитиву.

Розкрийте зміст дій банку „Полісся” в М. Луцьку при одержанні заяв про виставлення акредитивів від банків – емітентів.

Визначте, що повинен зробити виконуючий банк, одержавши від постачальників реєстри документів та транспортні документи?

Укажіть, якими будуть дії виконуючого банку з невикористаним залишком акредитиву після закінчення його строку або відмови постачальника від подальшого використання акредитиву.

Опишіть позитивні та негативні властивості акредитивної форми розрахунків для банків та клієнтів.

Завдання 3. 9 грудня комерційним банком „Кріс” були видані кошти:

- акціонерному товариству „Прогрес” – 8,5 тис. грн. для виплати заробітної плати;
- АТ „Київ – Млин”- 4 тис. грн. для закупівлі пшениці;
- взуттєвій фабриці № 1 – 1 тис. грн. на господарські витрати;

- економісту банку Захарчуку Т.В. – 100 грн. аванс на витрати по відрядженню.

Якими документами оформлюються видаткові касові операції?

Який порядок документообігу при видачі грошей з каси банку?

Який контроль при сплаті грошових чеків здійснюють: економіст обліково –операційного відділу, контролер та касир банку?

Укажіть особливості здійснення видаткової операції для фізичних та юридичних осіб.

Які дії клієнта у разі нестачі виданих коштів із вини банку?

Завдання 4. Фабрика „Ласунчик” подала до комерційного банку „Віват” заяву на видачу лімітованої чекової книжки та платіжні доручення на перерахування суми ліміту 40 тис. грн. та плати за бланк чекової книжки 20 грн.

4 квітня поточного року до КБ „Вів ат” надійшов чек від цукрового заводу, виписаний фабрикою „Ласунчик” 20 березня поточного року.

Визначте, чи буде прийнятий банком чек до оплати? Дослідіть процедуру видачі коштів на основі використання чекової книжки.

Завдання 5. Клієнти банку звернулися з проханням до працівника банку, щоб він з огляду на специфіку їх діяльності запропонував їм використання однієї з форм безготівкових розрахунків або способів платежу:

- швейна фірма „Маяк” – із текстильною фабрикою за фактично відвантаженою тканину;
- молокозавод – із спеціалізованим магазином „Молоко” за поставки молочної продукції;
- меблева фірма „Карпати” – із лісгоспами, які розташовані в іншій місцевості і з якими фірма має разові господарські зв’язки за лісопродукцію;
- фірма „Весна” – із бюджетом за внесками до нього сум податків, зборів, інших обов’язкових платежів;
- домобудівний комбінат – із метало базою для завершення розрахунків за актом звірки взаємної заборгованості підприємств.

Пояснити, які форми розрахунків або способів платежу доцільно використовувати в кожному конкретному разі. Пояснити, чому.

Завдання 6. У банк 24 грудня ц.р. звернулася громадянка України Борисенко Оксана Борисівна з проханням про відкриття карткового рахунку для зарахування заробітної плати.

Пояснити порядок оформлення карткового рахунку.

Завдання 7. У банк „Галичина” звернувся Петренко Ігор Григорович, на рахунок якого не надійшла сума перерахованої заробітної плати, хоча всі документи оформлено. Перевіркою з’ясовано, що сума випадково зарахована на інший рахунок іншого вкладника.

Вказати, які будуть дії працівника банку в цьому випадку.

Завдання 8. Заповніть бланки документів:

- ТОВ „Приморське”, яке обслуговується у Керченському відділенні УСБ 20.01.2005 р. уклало договір № 16 з приватною фірмою „Продсервіс” на поставку рибних консервів на суму 1482,25 грн. у порядку попередньої оплати. Фірма „Продсервіс” має поточний рахунок у АКБ „Віват” м. Харкова № 26004652386942, МФО 351533, ідентифікаційний код 29664488. МФО УСБ – 328, поточний рахунок 2600468153, ідентифікаційний номер – 14117333. (платіжне доручення).
- ТОВ „Медтехніка” має заплатити 270 грн. за користування гарячою водою, „Харківкомунпромводу” за січень 2005 року. Платник має такі реквізити: Ідентифікаційний код – 14118966, Ексоцбанк у м.Харкові; р/р 26004659782311; МФО 651536. Реквізити одержувача: ідентифікаційний код 15669263; АКБ „Кредит форум” у м. Харкові; р/р 2600990300077; МФО 278104.(вимога – доручення).
- Автобаза № 5, що обслуговується у Подільському УСБ м. Києва (МФО 322078) бажає відкрити акредитив на користь нафтобази № 3 (код 34567890), що має рахунок у ХОД АК УСБ у м. Харкові (МФО 351016) на суму 14768 грн., для оплати за нафтопродукти обсягом 3 т. (договір № 7 від 05.02.2006 р.). (заява на акредитив).

Завдання 9. Навести схему здійснення платежу при розрахунках: а) платіжними дорученнями; б) чеками при обслуговуванні продавця і покупця різними установами банків; в) за покритим акредитивом, відкритим у виконуючому банку.

Завдання 10. Банк обслуговує клієнтів, які розраховуються з постачальниками чеками. Назвати види чеків, які застосовуються при розрахунках? У яких випадках банк депонує кошти при видачі чекової книжки? Які банківські рахунки використовуються при оплаті чеків?

Завдання 11. Клієнт звернувся до банку з проханням видати чекову книжку на 25 тис. грн для розрахунків з постачальниками сировини. Коштів на поточному рахунку достатньо. Дати відповіді на запитання:

- а) коли застосовуються розрахунки чеками?
- б) що таке ліміт чекової книжки і як він визначається?
- в) як банк вирішить питання про видачу клієнту чекової книжки?

Завдання 12. На поточному рахунку фірми 700 тис. грн. Банк виплачує 18% річних з нарахуванням складних відсотків раз у півроку. Пропонується увійти всім капіталом в спільне підприємство, при цьому прогнозується подвоєння капіталу через 5 років. Чи приймати цю пропозицію?

Завдання 13. Фабрика звернулася до банку в Києві з проханням відкрити акредитив для розрахунків з Чернігівським постачальником на суму 250 тис. грн, банк якого розміщений в Чернігові.

У чому полягає сутність розрахунків акредитивами? Яким видом акредитива Ви

порекомендуєте оформити розрахунки клієнтам ? Чому Чи дозволяється виставляти акредитив за рахунок власних коштів та банківського кредиту одночасно ?

Теми рефератів:

1. Порядок визначення платіжності банкнот та монет.
2. Особливості транспортування грошової виручки через службу інкасації банку.
3. Характеристика платіжних систем, що використовуються в Україні для забезпечення проведення розрахунків на її території та за її межами.
4. Форми безготівкових розрахунків.
5. Особливості міжбанківських розрахунків.
6. Проблеми емісії банкнот в Україні та шляхи їх вирішення.
7. Особливості емісії банкнот у зарубіжних країнах.
8. Історія виникнення та запровадження пластикових карток.
9. Платіжна система України: історія створення і перспектив розвитку.
10. Технології міжбанківських розрахунків на міжнародному рівні.
11. Платіжні картки і особливості їх впровадження в Україні.
12. Організація готівкового грошового обігу шляхи його скорочення в Україні
13. Міжнародні платіжні системи та їх діяльність в Україні.

Рекомендовані джерела інформації [1; 26-29; 31-34;41;43;53; 57; 60]

Тема 7. Кредитні операції банків

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:

1. Плата за кредит. Порядок нарахування процентів за кредитними операціями банків.
2. Напрями запобігання кредитного ризику та робота банків із проблемними кредитами.
3. Фактори визначення кредитного ризику.
4. Методи управління кредитним ризиком.
5. Заходи по мінімізації кредитного ризику.
6. Форми забезпечення кредиту та вимоги до них.

Практичні завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Позичальник збирається взяти кредит в розмірі 25000 грн. з погашенням одноразовим платежем в сумі 30000 грн. Ставка процентів за кредитами становить 25% річних. Визначити, на скільки днів можна взяти кредит (розрахункова кількість днів у році 365).

Завдання 2. 08.04.18р. банк видав кредит в розмірі 20000 грн. під 16% річних. Через 80 днів ставку відсотків збільшили на 5%, а ще через 5 місяців її підвищили до 25%. Визначити суму, яку необхідно погасити позичальнику 29.01.2020р.

Завдання 3. Споживчий кредит в сумі 8000 грн. надали на 2 роки за ставкою 20 % річних. Визначити суму, яку клієнт має сплатити за цей час, а також величину щомісячного погашення.

Завдання 4. Сума процентів, які необхідно сплатити позичальнику за кредитом становить 12600 грн. Визначити, яку суму кредиту отримав позичальник, якщо строк кредиту становить 3 роки, а нарахування відсотків здійснюється за ставкою 20% річних.

Завдання 5. Позичальник збирається взяти кредит в розмірі 5000 грн. на 1 рік з погашенням одноразовим платежем в сумі 6000 грн. Визначити ставку процентів за кредитом, на основі якої він може вибрати банк.

Завдання 6. Позичальник збирається взяти кредит терміном на 9 місяців з поверненням суми в 1900 грн. ставка процентів за кредитом становить 24% річних. Визначити суму кредиту, яку може взяти позичальник.

Завдання 7. На основі балансу та додатків до нього розрахуйте показники:

- платоспроможності підприємства;
- показники фінансової стійкості позичальника;
- показники рентабельності.

Завдання 8. Ви являєтесь економістом кредитного відділу КБ „Фінанси”. Банком 10.10.ц.р. був виданий кредит ПАТ „Корона” під 25 % річних в сумі 550 000 грн. на 10 місяців з щомісячною сплатою за користування кредитом о 1 –го числа кожного місяця.

У відповідності з умовами кредитного договору, сплата кредиту здійснюється наступним чином:

- 01.02. ц.р. – 30 000 грн.;
- 13.04. ц.р. – 70 000 грн.;
- 20.06. ц.р. – 150 000 грн.;
- 10.08.ц.р. – решта суми кредиту.

Визначити суму нарахованих відсотків за кожний місяць.

Завдання 9. Є такі дані відносно підприємства – позичальника, яке кредитується банком під затрати виробництва, тис. грн.:

1. Фактичний залишок виробничих затрат – 850.
 - Списано на витрати (собівартість):
 - фактично – 250;
 - планово – 300.
2. Власні кошти позичальника – 200.
3. Кредиторська заборгованість, що відноситься до затрат – 50.
4. Кредитна лінія, відкрита позичальнику – 400.
5. Заборгованість по кредиту – 300.

Вирішіть питання про можливість надання позичальнику додаткового кредиту.

Завдання 10. Банк має таку інформацію: розмір кредиту – 24 тис. грн, термін позички – 6 місяців, річна ставка простого процента – 28%. Визначити розмір боргу (разом із процентами) на кінець строку, якщо згідно з умовами договору через три місяці 10 тис. грн основного боргу було повернено.

Завдання 11. Банк надав кредит у розмірі 24000 грн на 3 місяці під 24% річних. Визначити: а) плату за кредит при закінченні строку кредитування; б) плату за кредит, якщо було проведено пролонгацію строком на 1 місяць з підвищенням процентної ставки за кредит на 25% віддіючої.

Завдання 12. Кредит в сумі 240000 грн. був наданий на 2 роки під 25% річних. Погашення кредиту проводиться щоквартально рівними частками, а сплата процентів, які нараховуються на фактичний залишок боргу, здійснюється щомісячно. Визначити, яку суму процентів сплатить клієнт банкові протягом 2 років. Графік погашення основного боргу і процентів подати в табличному вигляді.

Завдання 13. Підприємство уклало з банком угоду про одержання контокорентного кредиту. Ліміт овердрафта на квартал встановлений у розмірі 500 тис. грн. У першому місяці кварталу на поточному рахунку були проведені такі операції (тис. грн): платежі – 150; надходження – 100; в другому місяці – відповідно: 600 і 500; у третьому – 200 і 350. Кредитове сальдо поточного рахунку на початок кварталу становило 30. Дебетовий залишок на поточному рахунку зафіксовано протягом 38 днів у середньому в розмірі 180 тис. грн. на кінець дня. Ціна кредиту – 35% річних.

Визначити: заборгованість по овердрафту на кінець кожного місяця; суму процентів, яку потрібно сплатити підприємству за користування банківськими ресурсами.

Завдання 14. В установі банку нова приватна фірма з вантажних перевезень відкрила розрахунковий рахунок. Власник фірми пан Крамаренко є водночас її керуючим. Він планує почати справу з двох клієнтів, маючи три вантажні автомобілі, придбані за оперативним лізингом. Обидва клієнти знайомі з роботою пана Крамаренко в інших компаніях.

Перший клієнт замовлятиме в пана Крамаренко перевезення трьох партій вантажу на тиждень на відстань 960 км. І хоча багатьом водіям на таке транспортування потрібно 2 дні, водій пана Крамаренко може здійснити це перевезення за 1 день. Перший замовник заплатить 882 грн. за кожен партію вантажу плюс 60 грн. за кожен годину простою понад 2 год.

Другий клієнт щодня даватиме панові Крамаренко вантаж для перевезень. Ціна – 500 грн. за день плюс 60 грн. за кожен годину простою понад 1 год. Фірма пана Крамаренко не має контрактів з клієнтами, а лише усну домовленість з ними на перевезення вантажів.

У фірми пана Крамаренко працюють 2 водії. Крім того, сам власник фірми – колишній водій і може обслуговувати третю вантажну машину, якщо в цьому буде потреба. Водіям планується платити 12,5 грн. за годину без премії. Пан Крамаренко планує вести

адміністративне керівництво фірмою без офісу, тому витрат на оренду приміщення не буде. Собі за роботу Крамаренко виплачуватиме 2500 грн. щомісяця.

Пан Крамаренко раніше багато років працював водієм у фірмі, яка була клієнтом того самого банку, що й Крамаренко. Фірма одержувала в банку позички. З розширенням діяльності в неї виникли проблеми, тому вона вирішила змінити свій профіль і відмовитись від перевезень, щорічний обсяг яких становив 82,2 млн. грн. Із паном Крамаренко достроково було розірвано контракт. Пан Крамаренко розумів, що найдоцільніше купити цю фірму, але в нього немає грошей. Пан Крамаренко подав на фірму до суду за дострокове розірвання контракту і очікує отримати 50 000 грн.

Про пана Крамаренко добре відгукуються його колеги з останнього місця роботи, вважаючи його здібною і порядною людиною. Позитивну думку про нього висловлює також орендодавець, у якого Крамаренко орендує три вантажні машини,

Вантажні перевезення – це високо конкурентний бізнес з низькими бар'єрами для новачків завдяки порівняно невеликому капіталу, необхідному для початку власної справи. Більшість дрібних перевезень здійснюються орендованими вантажними машинами. В основі конкуренції – ціна та надійність. На ринку вантажоперевезень досить помітна конкуренція, оскільки працюють кілька великих фірм, що мають переваги порівняно з дрібними. Адже вони працюють на власних вантажних машинах і можуть знижувати ціни. Малі компанії характеризуються низьким рівнем капіталізації і тому „вилітають” з бізнесу раніше за всіх після початку зниження цін.

Банк, у якому пан Крамаренко відкрив рахунок, знав його, коли він брав активну участь у ліквідації великої фірми вантажоперевезень, де раніше працював. Можливо, завдяки цьому всі питання пов'язані з розподілом активів серед учасників фірми, банк вирішив цілком справедливо.

Оскільки в пана Крамаренко з банком склалися добрі стосунки, банк запропонував профінансувати його власну справу. Крамаренко почав вести переговори з банком про надання позики в сумі 500 тис. грн. для відкриття власної фірми. Пропозиція була відхилена кредитним комітетом, оскільки капіталу пана Крамаренко (30 тис. грн.) явно бракувало для такого ризикового підприємства. Нині пан Крамаренко звернувся до банку з проханням про надання йому позики меншого розміру.

Фірма пана Крамаренко просить надати позичку в сумі 100 тис. грн. на 5 років і 3 місяці з основним платежем після пільгового періоду в 3 місяці. Відсоткова ставка – 10,25 %. Пан Крамаренко інвестує 30 тис. грн. власних коштів. Первинні витрати становлять 42 тис. грн., із них 28 – за страхування, 12 – за оренду вантажних машин і 20 тис. грн. – за отримання ліцензії. Фірма Крамаренко орендує три вантажні машини на умовах оперативного лізингу (лише за паливо і страхування окрема плата) у розмірі 416 грн. за тиждень і 4 грн. за 1 км.

Оскільки це оперативний лізинг, єдина вимога – попереднє інвестування (лізинговий внесок – 12 тис. грн.).

Позичка буде надана під заставу дебіторських рахунків та особисту гарантію пана Крамаренко. Особисті активи Крамаренко складаються з власного будинку, який оцінюється у 190 тис. грн. та капіталу в 116 тис. грн. з правом стягнення майна за борги.

Доходи від перевезень вантажу складатимуться з основного платежу за 52 тижні року та плати за простій (з розрахунку 7 тис. грн. за тиждень).

Зарплата водіїв розраховується за тарифом і 54 – годинним робочим тижнем.

Витрати на оренду вантажних машин, якщо компанія обмежиться описаною щойно роботою, становитимуть 7 100 грн. за тиждень. При додаткових замовленнях витрати досягнуть 12 тис. грн. Мінімальні витрати на страхування – 4 тис. грн. за тиждень. Витрати на паливо розраховують, виходячи з середнього кілометражу (36 800 км.) за тиждень (відомо також, що на 100 км. витрачається 36,19 л. палива; вартість палива становить 3,70 грн.).

Інші витрати становитимуть 2 грн. за тиждень. Витрати, пов'язані з реалізацією, загальногосподарські та адміністративні витрати досягнуть 5700 грн. за місяць з урахуванням зарплати пана Крамаренко – 2500 грн. за місяць. Витрати на сплату відсотків за позичками розраховуються окремо.

Розглянути клопотання пана Крамаренко, отримати від нього, при потребі, додаткові матеріали і прийняти відповідне рішення. За результатами зробити висновки з описанням процесу кредитування.

Теми рефератів:

1. Сутність та характеристика кредитних операцій банку.
2. Етапи кредитування.
3. Оцінка кредитоспроможності позичальника.
4. Формування резервів під кредитні операції.
5. Кредитний ризик, методи його мінімізації.
6. Форми кредитування.
7. Кредитна політика вітчизняних банків та практичні аспекти її реалізації.
8. Сучасні підходи аналізу кредитоспроможності підприємств.
9. Форми забезпечення кредитів і проблеми реалізації заставного права вітчизняними банками.
10. Проблемні позики та управління ними (вітчизняний і світовий досвід).
11. Споживче кредитування в Україні: стан і проблеми розвитку
12. Вплив економічної кризи на процес кредитування.

Рекомендовані джерела інформації [1; 6; 20; 22;25;34;38; 41; 43; 53; 55; 57; 58; 60]

Тема 8. Операції банків з цінними паперами

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:

1. Посередницькі операції банків із цінними паперами.
2. Ризик операцій банків з цінними паперами.

Практичні завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Банк придбав 10 % - ну облигацію номінальною вартістю в 500 \$ терміном погашення 15 років. Через 5 років банком прийнято рішення про її продаж.

1. Визначити, яких витрат зазнає банк при випуску та знаходженні в обігу аналогічних 12% - них облигацій інших емітентів на момент прийняття рішення про продаж 10 % - них облигацій.

2. За рахунок виникнення якого ризику банк зазнав втрат?
3. Які ризик пов'язані із інвестиційною діяльністю банку? Дайте їм характеристику.
4. Якими ознаками характеризується портфель реальних інвестицій банку?
5. Які фактори визначають інвестицій банку?

Завдання 2. Загальними зборами акціонерів Банку „А” прийнято рішення про випуск простих акцій для поповнення статутного капіталу.

1. Які види діяльності з випуску та обігу цінних паперів мають право здійснювати комерційні банки?

2. З якого моменту банк може здійснювати діяльність з випуску та обігу цінних паперів?
3. Назвіть умови видачі банкам дозволів на операції з цінними паперами.

Завдання 3. Банком придбанні облигації із строком погашення 3 роки, номінальною вартістю 100 000 грн., купонною ставкою 10 % річних за ціною 120 000 грн.

1. Визначити ставку поточного та додаткового доходу.
2. Визначити сукупний дохід банку за облигацією.

Завдання 4. КБ „А” 01.01.ц.р. придбав пакет, що складається із:

1) 30 облигацій компанії „Корона” номінальною вартістю 1000 грн., дисконтом 20%, купоном 10%;

2) 18 облигацій компанії „Паллада” номіналом 500 грн., премією 10 %, купоном 12 %.

Отриманий по цінним паперам дохід банком було прийнято направити на придбання акцій ПАТ „Мусон” номінальною вартістю 150 грн.

Яку кількість акцій у відповідності з законодавством України може придбати банк „А”?

Визначити суму доходу за цінними паперами.

Завдання 5. У портфелі банку знаходиться пакет облигацій номінальною вартістю 370 тис. грн. з терміном погашення 4 роки і 15 % - річним купоном.

Ринкова ціна пакета облигацій 350 тис. грн. Які значення показників доходності цих облигацій?

Завдання 6. Розрахуйте показники доходності пакету акцій обсягом 2 тис. шт., якщо балансова вартість однієї акції дорівнює 260 грн., з дивідендом 15 грн., ринкова – 300 грн. Портфель банку також складають привілейовані акції з дивідендом 6,5 % (190 шт.). Чистий прибуток банку становить 47650 грн.

Завдання 7. У портфелі банку знаходиться пакет облігацій номінальною вартістю 50 тис. грн. з терміном погашення через 4 роки і 10 % - ним річним купоном. Ринкова ціна пакета облігацій – 35 тис. грн. Розрахувати основні показники доходності облігацій.

Завдання 8. Акція номіналом 10 000 грн. придбана з коефіцієнтом 1,7 і продана власником на третій рік після придбання за 60 днів до дати виплати дивідендів. За перший рік рівень доходу склав 1500 грн. За другий рік поточна прибутковість склала 17 %. За третій рік ставка дивіденду була 10 %. Визначити сукупну прибутковість акції за весь термін з дня придбання до дня продажу.

Завдання 9. Акції номіналом 10 грн придбані у кількості 1000 шт. за ціною 14 грн та через три роки продані за ціною 20 грн. Дивіденди по акціях склали: за перший рік – 20% річних, за другий – 30% річних, за третій – 50% річних. Визначити доходність операції (у вигляді ефективної ставки простих і складних процентів).

Завдання 10. Банк випустив облігації з нульовим купоном. Термін погашення – 3 роки, курс облігації – 60. Визначити дохідність облігації на дату погашення.

Завдання 11. Комбінат 10 червня відвантажив заводу продукцію і надіслав йому вексель для акцепту. Завод акцептував і того самого дня повернув вексель комбінату. Строк платежу за векселем – 20 липня.

- а) Яким векселем оформлена заборгованість заводу перед комбінатом?
- б) У чому полягає різниця між простим і переказним векселем?
- в) Пояснити процес і зобразити схему обігу переказного векселя.
- г) Які подальші дії комбінату можливі стосовно акцептованого векселя?

Завдання 12. При обліку векселя на суму 8200 грн. банк сплатив пред'явнику 7570 грн. Ставка облікового проценту становить 24%. Визначити на який строк банк надав обліковий кредит. Кількість днів в році – 360 днів.

Завдання 13. Вексель номіналом 30 тис. грн враховано банком з виплатою пред'явнику векселя 26 тис. грн за 180 днів до настання строку платежу за векселем. Кількість днів у фінансовому році – 365. Визначити річну облікову ставку.

Завдання 14. Вексель номіналом 180 тис. грн враховується банком за 270 днів до настання строку платежу за векселем. Облікова ставка – 29%. Кількість днів у фінансовому році – 365. Визначити суму наданого банком облікового кредиту, якщо комісія банку «дамно» складає 1100 грн, а «порто» – 700 грн.

Завдання 15. Клієнт запросив кредит у розмірі 10 тис. грн, строком на 3 міс. під заставу векселів номінальною вартістю 15 тис. грн. Чи може банк задовольнити заявку клієнта, якщо відсоткова ставка по кредиту складає 25%, а заставна вартість векселів складає 75% від номінальної?

Теми рефератів:

1. Фондовий ринок в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку.
2. Роль комерційних банків на ринку державних цінних паперів.
3. Банківський сертифікат: сутнісні характеристики та перспективи емісії.
4. Емісія комерційними банками облігацій як джерело ресурсів.
5. Професійна діяльність банку на ринку цінних паперів.
6. Ринок цінних паперів України, його учасники.
7. Характеристика та структура портфеля цінних паперів банку.
8. Управління портфелем цінних паперів банку.
9. Управління ризиками за операціями із цінними паперами.
10. Перспективи емісійних операцій банку із цінними паперами.
11. Характеристика посередницьких операцій банків із цінними паперами.
12. Вексельний обіг в Україні: сучасний стан та проблеми розвитку.
13. Вплив вексельних операцій на результативність діяльності комерційних банків.

Рекомендовані джерела інформації [1; 6; 20; 22;25;34;38; 41; 43; 53; 57; 60; 63]

Тема 9. Операції банків в іноземній валюті

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:

1. Ліцензування валютних операцій.
2. Особливості проведення міжнародних кредитних операцій.
3. Особливості надання кредитів, погашення яких передбачає умову використання коштів із державного бюджету України.
4. Операції із залучення та розміщення валютних ресурсів.
5. Кореспондентські відносини з іноземними банками.
6. Валютні ризики та методи їх зниження.

Практичні завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Клієнт уклав із банком форвардний контракт на продаж 1500 млрд. дол. США за фунти стерлінгів із поставкою протягом наступних шести місяців(15 січня).

6 – міс. % ставка євродолара – 17 % річних

6 –міс. % ставка фунта стерлінгів – 10 % річних

курс „спот” на 15 липня:

1 ф.ст. = 1,25 дол. США

€BP/USD = 1,25

Визначити форвардний курс, по якому був укладений контракт? Описати позицію банку на 15 липня і на 15 січня. Визначити прибуток банку по форвардній операції.

Завдання 2. Позичальник з України бере позику в Польщі сумою 3 млн. євро за ставкою 8 % річних. Потім конвертує кредит в гривні за курсом готівкових угод і розміщує його на національному ринку під 15 % річних. Спот – курс євро до грн. – 30,5 грн. Термін дії операції – 12 місяців (для євро процентний рік складає 365 днів, для гривні – 360 днів).

Визначте, скільки гривні буде викуплено і яку суму в євро повинен сплатити клієнт. Обчисліть безприбутковий і беззбитковий форвардний курс. Розрахуйте нижню межу курсу, за якою валютний процентний арбітраж дасть прибуток. Визначте звичайну форвардну маржу.

Завдання 3. Клієнт американського банку знає, що йому необхідно буде через три місяці позичити євро терміном на 6 місяців. Його турбує, що відсоткова ставка євро може стати вищою через три місяці, і він хоче зафіксувати ставку євро сьогодні.

Запропонуйте способи, якими ця компанія може зафіксувати майбутню вартість позички євро уже сьогодні.

Завдання 4. Компанії-експортеру потрібні обігові кошти в сумі 200 тис. грн. строком на 3 міс. Що є більш вигідним для компанії: взяти кредит в гривнях під 20% річних чи еквівалентну суму кредиту в доларах США під 12% річних? Поточний курс долара складає 24,5314 грн., через 3 міс. прогнозується здешевлення гривні на 2%. Експортна виручка компанії за цей період ненадійде.

Завдання 5. Уповноважений банк за дорученням клієнта-імпортера купує на міжбанківському ринку 120 тис. доларів США за наступної котировки банку: USD / UAH = 25,3376 / 25,3457. Яку суму гривень повинен перерахувати імпортер зі свого поточного рахунку для купівлі валюти, якщо комісійні банку складають 0,35% від суми заявки?

Завдання 6. На валютний рахунок суб'єкта ЗЕД надійшла експортна виручка в сумі 240 тис. євро. Уповноважений банк здійснив обов'язковий продаж частини експортної виручки (згідно до діючих вимог) за курсом EUR / UAH = 26,3758, а вільний продаж частини виручки, що залишилася, за курсом: 26,3824. Яка сума гривневого еквівалента надійде на поточний рахунок експортера, якщо обов'язковий продаж валюти здійснювався банком безкоштовно, а комісія за вільний продаж складає 0,05% від суми продажу.

Теми рефератів:

1. Валютно – фінансові та кредитно – розрахункові відносини в загальній системі міжнародних розрахунків.
2. Сутність та класифікація валютних операцій банків.

3. Організація міжнародних валютних операцій комерційних банків.
4. Конверсійні валютні операції банків.
5. Операції із залучення та розміщення валютних операцій.
6. Операції з обміну готівкової іноземної валюти через мережу обмінних пунктів.
7. Операції з дорожніми чеками.
8. Послуги з переказу коштів фізичних осіб за кордон.
9. Відкриття та ведення валютних рахунків в іноземній валюті.
10. Фактори впливу на курсоутворення на національному валютному ринку.
11. Валютні ризики та методи їх зниження.
12. Валютна позиція комерційного банку

Рекомендовані джерела інформації [1; 6; 20; 22; 25; 34; 38; 41; 43; 53; 57; 60; 63]

Тема 10. Нетрадиційні банківські операції та послуги

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:

1. Консультаційні послуги банків, їх характеристика.
2. Операції банків із банківськими металами.
3. Форфейтинг.
4. Інформаційні послуги та їх характеристика.
5. Характеристика фінансового інжинірингу.

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Підприємство уклало з банком спеціальний договір, згідно з яким банк купує у клієнта права на вимогу боргу. Сума боргу становить 400 тис. грн., процентна ставка за короткостроковими позичками – 18% річних. Строк документообігу – 30 днів, плата за обслуговування – 1%. Розмір оплати дебіторських рахунків дорівнює 70%.

Визначити : Яку суму грошей отримає підприємство в момент переуступки боргу? Розмір оплати за користування кредитом і комісійну винагороду за виконання факторингової послуги.

Завдання 2. Банк купив у підприємства право на вимогу боргу (без права зворотної вимоги до клієнта). Розмір вимоги – 200 тис. грн., процентна ставка за використання кредиту – 18% річних, розмір авансу , що його потрібно перерахувати клієнтові ,– 70 % . Покупець продукції часто затримує платежі підприємству – постачальнику: розмір ризику за несвоєчасність одержання коштів від платника становить 2%. Строк документообігу між банками платника і постачальника – 7 днів. Плата за обслуговування – 0,5 %.

Визначити розмір комісійної винагороди.

Завдання 3. ПрАТ “Кристал” уклало з факторинговою компанією угоду про обслуговування. За умовами угоди авансові платежі за попередньою сплатою рахунків складають 85% суми рахунку. Комісійну винагороду за обслуговування встановлено у розмірі

0,3% суми обороту рахунків. Частина сумнівних боргів за оцінкою компаній визначено у розмірі 2,5% обороту рахунків. Середня обіговість рахунків – фактур – 45 днів. Відсоткова ставка за кредит – 17 %. Річний оборот щодо реалізації продукції – 12 млн. грн.

Визначити суму доходу, одержаного факторинговою компанією та потребу у кредиті ПрАТ “Кристал”.

Завдання 4. Обладнання взято у лізинг на термін його повної амортизації. Лізингодержувач здійснив початковий внесок, яким сплатив 40 % контрактної вартості обладнання.

Виробник обладнання не дає будь-яких відстрочок платежу. У зв’язку з цим лізингодавець одержав кредит в банку для придбання обладнання на суму, що не вистачає під 18% на термін 1 рік з щоквартальною сплатою відсотків та погашенням основної суми боргу.

Погашення кредиту лізингодавцем здійснюється за рахунок коштів, які надійшли у вигляді лізингових платежів від лізингодержувача.

Контрактна вартість об’єкта – 100 000 грн. Винагорода лізингодавця – 5 %. Термін лізингу – 5 років, періодичність лізингових платежів – 4 рази на рік.

Визначити розмір лізингових платежів, які необхідно виплатити лізингодержувачу за весь термін фінансового лізингу.

Завдання 5. Обладнання передається у фінансовий лізинг строком на 5 років. Його вартість складає – 100 000 грн. Для фінансування угоди лізингодавець залучає кредит на цю суму під 20 % річних терміном на 5 років з щорічним погашенням відсотків та основної суми боргу (при цьому відсотки нараховуються на непогашену суму боргу). Річна норма амортизації – 20%, розмір строкового платежу – 2% річних.

Визначити ставку лізингового відсотку за весь період здійснення лізингу.

Завдання 6. Підприємство, що здійснює експортні операції, має загальну суму рахунків – фактур по проданих товарах – 80,0 млн. грн. Розмір авансу факторингового кредиту банку – фактора складає 80 %, комісійний відсоток – 3 %, щомісячний відсоток за кредит – 1,8 %. Визначити, на яку суму банк купить дебіторські борги підприємства – позичальника.

Завдання 7. Банк здав у оренду підприємству устаткування вартістю 36 тис. грн. Строкугоди – 3 роки, лізинговий процент – 10%, періодичність орендних платежів – 1 раз на квартал. Визначити розмір плати за лізинг.

Завдання 8. Вартість лізингового майна – 1200 тис. грн. Строк лізингу – 4 роки. Процентна ставка з урахуванням комісійних 22%. Виплата лізингових платежів здійснюється рівними частками два рази на рік. Визначити загальну суму лізингових платежів.

Завдання 9. При укладанні договору факторингу банком та експортером узгоджені відсотки по кредиту у розмірі 24% і комісійні – 3%. Середній строк обертальності коштів в розрахунках – 12 днів. Розрахувати плату за факторинг, якщо загальна сума сплачених

документів складає 1,5 млн грн., а авансова сума – 80%.

Завдання 10. Підприємство уклало з банком договір, згідно з яким банк купує у клієнта борг на суму 200 тис. грн., процентна ставка за позиками складає 26% річних. Строк обігу до 20 днів, плата за обслуговування 0,5%. Розмір оплати дебіторських розрахунків дорівнює 60%.

Визначити: а) суму коштів, що одержить клієнт в момент переуступки боргу; б) розмір плати за користування кредитом; в) комісійну винагороду за факторингову послугу.

Завдання 11. Вартість лізингового майна – 800000 грн. Строк лізингу – 4 роки, ставка лізингового процента – 25%, маржа – 2,5%, страхова ставка – 3% на рік. Визначити лізингові платежі, загальну суму сплати за лізинговою угодою та викупну вартість майна, якщо лізингові виплати здійснюються 1 раз на рік. Метод амортизації рівномірний, а строк експлуатації майна 4 років. Розрахунок надати в табличній формі. Які, на Вашу думку, недоліки має лізинг?

Теми рефератів:

1. Характеристика та види нетрадиційних банківських послуг.
2. Лізингові операції банків.
3. Операції банків з дорогоцінними металами.
4. Трестові послуги банків.
5. Стан, перспективи розвитку нетрадиційних банківських операцій та послуг банківській системі України.
6. Роль та значення комісійно-посередницьких операцій у діяльності банків.
7. Стан та проблеми розвитку лізингу в Україні.
8. Факторингові та форфейтингові операції у діяльності банків.
9. Фінансовий інжиніринг та можливості його впровадження банками.

Рекомендовані джерела інформації [1; 6; 20; 22;25;34;38; 41; 43; 53; 57; 60; 63]

Тема 11. Забезпечення фінансової стійкості банку

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:

1. Фінансові звіти банку та їх аналіз.
2. Формування результату діяльності банку, та його розподіл.

Практичні завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Визначте проценту маржу банківських операцій, якщо (грн.): доход за кредитними операціями – 674,2; доход за кредитом і лізингом – 934,76; доход від операцій з борговими цінними паперами – 1954,60; інші доходи – 39,85; витрати за депозитами банків – 532,00; витрати за депозитами клієнтів – 685,35; витрати за емітованими цінними паперами – 985,10.

Завдання 2. Визначити рівень поточного доходу банку, а також величину процентних доходів у його складі на основі наступних даних (млн. грн.): доходи від операцій з іноземною валютою – 178; дохід від трастових операцій -0,9; дивіденди за акціями -10,5 ; інші поточні доходи -1070,4; дохід від інших операцій – 1580,6.

Завдання 3. На основі даних фінансової звітності конкретного банку (вибрати самостійно) проаналізувати дотримання ним економічних нормативів. Провести розрахунки, зробити ґрунтовні висновки.

Завдання 4. Банк з капіталом в 41600 тис. грн має активи в розмірі 123000 тис. грн і на кінець року планує: операційні витратив розмірі 6480 тис. грн, непроцентні доходи – 2410 тис. грн, податки – 1930 тис. грн. Знайти рівень прибутковості активів та процентний дохід, що забезпечив би прибутковість капіталу в 11%.

Завдання 5. Розрахувати доходність кредиту, що виданий комерційним банком на таких умовах: сума кредиту 100 тис. грн, відсоткова ставка 32% річних, строк кредиту 180 діб. Банк залучає кредитні ресурси на внутрішньому фінансо- вому ринку під 20% річних.

Завдання 6. За даними балансу банку розрахувати показники прибутковості: а) чистий процентний дохід; б) спред; в) чисту процентну маржу.

Активи			Пасиви		
Статті балансу	Сума, млн. грн	Ставка, %річн.	Статті балансу	Сума, млн. грн	Ставка, %річн.
1. Кредити	670	25	1. Строкові депозити	380	14
2. Цінні папери	370	18	2. Поточні рахунки	540	10
3. Інші працюючі активи	150	20	3. МБК	110	12
4. Непрацюючі активи	130	-	4. Інші пасиви	50	8
			5. Капітал	240	-
УСЬОГО	1320	-	УСЬОГО	1320	-

Завдання 7. Визначити реальний дохід комерційного банку на суму міжбанківського депозиту в 1200 тис. грн, що розміщено на строк 6 місяців із щомісячним нарахуванням складних відсотків за ставкою 12% річних. Очікуваний щомісячний рівень інфляції –1,5%.

Завдання 8. Якого рівня прибутковості активів має досягти банк, аби забезпечити прибутковість капіталу на рівні 10%, якщо відношення акціонерного капіталу до активів становить 1:8?

Теми рефератів:

1. Фінансові звіти банків та їх аналіз.
2. Економічні нормативи діяльності банків.
3. Аналіз результатів діяльності банку.
4. Ліквідність банків.
5. Фінансові стійкість банків.

6. Вплив макроекономічної ситуації на фінансовий стан банків України.
7. Діяльність банківського сектора регіону у поточному році.
8. Міжнародні підходи до оцінки фінансової стійкості комерційних банків.

Рекомендовані джерела інформації [1; 5-10; 13; 20-25; 27-33; 35-40; 44-45; 50; 56; 63]

Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється в формі індивідуальних консультацій зі студентами по питанням тематичного навчального плану, завданням для самостійного для самостійної роботи студентів та виконанню контрольних (реферативних) робіт. Час проведення встановлюється згідно з графіком, затвердженим на засіданні кафедри.

Форми поточного та підсумкового контролю

У процесі вивчення дисципліни здійснюється поточний та підсумковий контроль знань студентів.

Екзаменаційна оцінка виставляється відповідно до сумарного рейтингу студента.

Приблизне рекомендоване співвідношення між балами за роботу протягом семестру та безпосередньо за екзаменаційну роботу складає 65:35.

Поточний контроль знань, який здійснюється протягом семестру, базується на таких видах навчальних робіт:

- а) робота на семінарах над теоретичними питаннями курсу: ґрунтовні відповіді, фіксовані виступи, доповнення;
- б) розв'язок задач та виконання тестів;
- в) написання контрольних робіт: міні контрольних (за поточною темою) та модульних контрольних робіт (підсумкових за рядом тем).

Рекомендована шкала балів за видами навчальних робіт в таблиці 4.

Таблиця 4

Шкала балів за видами навчальних робіт

№ ч/т	Види навчальних робіт	Максимальна оцінка у балах за виконання	Примітка
1.	Відповіді на семінарах	0-5	За семінар, незалежно від кількості відповідей
2.	Доповнення	2,5	За семінар
3.	Розв'язок задач: - індивідуальний; - участь у колективному розв'язку	0-5 2,5	За практичне заняття незалежно від кількості задач; За заняття
4.	Тестування	0-5	За одне правильно виконане завдання

5.	Фіксований виступ (аналіз проблеми)	0-5	За один виступ
6.	Міні-контрольні (за поточною темою)	0-5	Загалом за контрольну
7.	Модульні контрольні роботи	0- 10	За одну роботу

Тестування та міні контрольні можуть здійснюватися за матеріалами, наведеними у розділі VI «Завдання для самостійної роботи студентів». Теми фіксованих виступів пропонуються до кожного заняття курсу у розділі V «Плани семінарських занять».

Модульні контрольні роботи проводяться у формі тестів і задач, оскільки такий варіант контролю знань оптимальний як з точки зору зручності перевірки робіт, так і з точки зору можливості використання комп'ютерних технологій проведення цих робіт. У разі потреби контрольні роботи можуть здійснюватися і у традиційній формі письмової відповіді на поставлені запитання. У такому випадку завданнями контрольних робіт можуть виступати питання підсумкового контролю, кількість яких буде обмежена тематичним спрямуванням відповідного модулю.

Протягом викладання дисципліни здійснюється поточний та підсумковий контроль знань студентів за наступною схемою:

	<i>Тема</i>	<i>Форма контролю</i>
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Банківська система, її призначення та функції		
1.	Теоретичні засади організації банківської системи: сутність, принципи побудови, функції	усне опитування, перевірка самостійної роботи
2.	Центральний банк у банківській системі	усне опитування, перевірка конспектів, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
3.	Регулювання діяльності банків та нагляд за нею	усне опитування, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
4.	Створення, організація діяльності та управління банком	усне опитування, перевірка конспектів, перевірка самостійної роботи, модульна контрольна робота №1
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Характеристика та порядок проведення операцій банку		
5.	Операції банків з формування ресурсів	усне опитування, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
6.	Розрахунково-касові операції банків	усне опитування, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
7.	Кредитні операції банків	усне опитування, міні контрольна-робота, перевірка самостійної роботи
8.	Операції банків з цінними паперами	усне опитування, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
9.	Операції банків в іноземній валюті	усне опитування, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
10.	Нетрадиційні банківські операції та послуги	усне опитування, перевірка самостійної роботи, вибіркоче тестування
11.	Забезпечення фінансової стійкості банку	усне опитування, перевірка самостійної роботи, модульна контрольна робота №2

Перелік питань до семестрового контролю

1. Банківська система України, її склад і функції окремих ланок.
2. Функції і завдання Центрального банку країни. Чим відрізняється діяльність Центробанку від діяльності комерційного банку?
3. Фактори, що впливають на організаційну структуру банківської системи.
4. Принципи, що повинні забезпечувати стійкість в діяльності банківської системи України.
5. Назвіть і охарактеризуйте етапи розвитку банківської системи України.
6. Проблеми національної банківської системи на сучасному етапі.
7. Сутність та функції комерційного банку. Правова основа його діяльності.
8. Види комерційних банків та їх організаційна структура.
9. Порядок створення та організаційна структура комерційного банку.
10. Відмінності в діяльності філії, відділення та представництва комерційного банку.
11. Наведіть і охарактеризуйте типову структуру управління комерційного банку. Які структурні підрозділи повинні бути у структурі обов'язково?
12. Основні вимоги до засновників комерційного банку. Хто в Україні може бути власником банку?
13. Що таке «істотна участь»? Відповідь сформулюйте відповідно до законодавчих норм.
14. Основні вимоги і порядок ліцензування діяльності комерційного банку.
15. Наведіть загальну характеристику та приклади активних і пасивних операцій комерційного банку.
16. Визначення банківських ресурсів та їх класифікація.
17. Суть, склад і структура власного капіталу комерційного банку.
18. Функції власного капіталу банку.
19. Значення залученого капіталу комерційного банку. Структура залученого банківського капіталу.
20. Міжбанківський кредит, його роль у формуванні ресурсів комерційних банків.
21. Емісійні операції банків на ринку цінних паперів.
22. Види депозитів і вкладів комерційних банків. Особливості їх залучення.
23. Методи нарахування процентів за банківськими депозитними вкладами.
24. Страхування депозитів юридичних та фізичних осіб.
25. Сутність та різновиди сертифікатів банку.
26. Мета та механізм залучення ресурсів на міжбанківському ринку.
27. Охарактеризуйте механізм рефінансування банків.
28. Мета і основні принципи управління ресурсами комерційного банку.
29. Характеристика видів банківських послуг.

30. Визначення векселя. Види векселів.
31. Види вексельних операцій у банківських установах.
32. Врахування векселів у комерційному банку: сутність, цілі здійснення, порядок виконання.
33. Методи та особливості розрахунку дисконта при операціях врахування векселів у комерційному банку.
34. Послідовність та особливості надання кредитів під заставу векселів.
35. Гарантійні операції з векселями.
36. Технологія авалювання та акцепта векселів.
37. Комісійно – посередницькі операції з векселями у комерційному банку. Інкасація і доміцілія векселів.
38. Сутність та призначення кредиту.
39. Економічна характеристика банківського кредиту. Принципи і умови банківського кредитування.
40. Класифікація банківських кредитів.
41. Розкрийте зміст етапів кредитування.
42. Кредитний ризик і способи його мінімізації.
43. Проблемні кредити та специфіка роботи комерційного банку з ними.
44. Оцінка кредитоспроможності позичальника: сутність та призначення процедури, сучасні технології.
45. Форми забезпечення кредитів.
46. Класифікація кредитів за рівнем ризику.
47. Формування резервів на покриття можливих збитків від активних операцій.
48. Порядок видачі і способи погашення кредитів.
49. Зміст і значення кредитного договору.
50. Кредитна лінія як метод фінансування.
51. Види банківських операцій з цінними паперами.
52. Діяльність комерційного банку як емітента цінних паперів.
53. Сутність посередницьких операцій банків на фондовому ринку.
54. Правова основа здійснення комерційними банками України операцій з іноземною валютою.
55. Організація кореспондентських відносин з іноземними банками – як основа для проведення розрахунків в іноземній валюті.
56. Валютні рахунки, їх види та порядок обслуговування.
57. Види торгових та неторгових валютних операцій банків.
58. Форми міжнародних розрахунків. Їх особливості.

59. Сутність, класифікація та основи організації міжбанківських розрахунків.
60. Види, мета та особливості конверсійних операцій банків на валютному ринку.
61. Види, мета та особливості строкових операцій банків на валютному ринку.
62. Операції банків із залучення і розміщення коштів в іноземній валюті: сутність, технологія, значення.
63. Значення банківських валютних операцій для розвитку національної економіки.
64. Вплив економічної кризи на функціонування валютного ринку України.
65. Економічна сутність банківських інвестицій. В яких формах вони здійснюються?
66. Цілі та стратегії інвестиційної діяльності комерційних банків.
67. Види та загальна характеристика нетрадиційних банківських операцій.
68. Мета проведення банками операцій з лізингу. Механізм банківської лізингової операції.
69. Банківські гарантії та поручительства: сутність, ціль надання.
70. Факторингові операції банків: особливості, ціна, види.
71. Особливості трастових операцій комерційних банків.
72. Інвестиційні операції комерційних банків.
73. Форми та призначення звітності комерційного банку.
74. Призначення, статус та основи організації центральних банків.
75. Значення центрального банку у ринковій економіці.
76. Структура Національного банку України.
77. Функції центральних банків.
78. Класифікація інструментів грошово-кредитної політики.
79. Необхідність, цілі та завдання банківського регулювання.
80. Політика рефінансування комерційних банків.
81. Характеристика операцій РЕПО.
82. Обов'язковий банківський моніторинг.
83. Поточний контроль Національного банку за діяльністю комерційних банків.
84. Структура та джерела доходів комерційного банку.
85. Структура витрат комерційного банку.
86. Методи оцінки банківського прибутку.
87. Платоспроможність комерційного банку. Показники, що характеризують платоспроможність комерційного банку.
88. Ліквідність комерційного банку.
89. Чинники впливають на ліквідність і платоспроможність банку.
90. Загальна оцінка ефективності діяльності банку.
91. Основні економічні нормативи, які регулюють діяльність комерційного банку.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Викладання дисципліни передбачає використання новітніх освітніх технологій, спрямованих на підвищення зацікавленості студентів в вивченні курсу, оволодінні теоретичними та практичними знаннями з предмету. Для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни будуть здійснюватися проблемні лекції (за участю студентів), презентації (лекцій/семінарів), кейси (оцінка теорії через практичні аспекти), робота в малих групах та семінари-дискусії, що використовують мультимедійне техніко-програмне забезпечення. Рекомендовані методи активації наведені нижче у таблиці 6.

Таблиця 6

Складові методів активізації процесу навчання

№ п/ п	Тема	Методи активізації процесу навчання		
		Лекції	Семінари (практичні)	Інше
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Банківська система, її призначення та функції				
1.	Теоретичні засади організації банківської системи: сутність, принципи побудови, функції		Семінар – дискусія	
2.	Центральний банк у банківській системі	Участь студентів в проведенні лекції	Семінар – дискусія	Інтернет-звіти студентів щодо грошово-кредитної політики НБУ
3.	Регулювання діяльності банків та нагляд за нею		Семінар – дискусія	Інтернет-звіти студентів по стану банківської системи України
4.	Створення, організація діяльності та управління банком		Семінар – дискусія	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Характеристика та порядок проведення операцій банку				
5.	Операції банків з формування ресурсів		Семінар – дискусія	
6.	Розрахунково-касові операції банків		Семінар – дискусія	
7.	Кредитні операції банків		Семінар – дискусія	
8.	Операції банків з цінними паперами		Семінар – дискусія	
9.	Операції банків в іноземній валюті		Семінар – дискусія	
10.	Нетрадиційні банківські операції та послуги	Участь студентів в проведенні лекції	Семінар – дискусія	
11.	Забезпечення фінансової стійкості банку		Семінар – дискусія	Інтернет-звіти студентів щодо рівня фінансової стійкості вітчизняної банківської системи

Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 7 грудня 2000 р. № 2121-III (зі змін., і доповн.). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
2. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом [Електронний ресурс] : Закон України від 28 листопада 2002 р. № 249-IV (зі змін., і доповн.). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/249-15>.
3. Про Національний банк України [Електронний ресурс] : Закон України від 20 травня 1999 р. № 679-XIV (зі змін., і доповн.). – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>
4. Про цінні папери та фондовий ринок [Електронний ресурс] : Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3480-IV. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3480-15>.
5. Положення про порядок формування обов'язкових резервів для банків України : Затверджено Постановою Правління НБУ № 91 від 16.03.2006 р. [Електронний ресурс]– Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0312-06>
6. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями: Затв. постановою Правління НБУ від 25.01.2012р. № 23 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>
7. Положення про регулювання НБУ ліквідності банків України: Затв. постановою Правління НБУ від 30.04.2009 №259 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0410-09>
8. Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства [Електронний ресурс] : положення, затв. пост. Правління Національного банку України від 28 серпня 2001 р. № 369 (зі змін., і доповн.). – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0845-01>.
9. Положення про здійснення банками фінансового моніторингу [Електронний ресурс] : положення, затв. пост. Правління Національного банку України від 14 травня 2003 р. № 189 (зі змін., і доповн.). – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0381-03>.
10. Положення про Комісію Національного банку України з питань нагляду та регулювання діяльності банків [Електронний ресурс] : положення, затв. пост. Правління Національного банку України від 9 листопада
11. Положення про надання Національним банком України стабілізаційних кредитів банкам України [Електронний ресурс] : положення, затв. пост. Правління Національного банку України від 13 липня 2010 р. № 327.

12. Положення про планування та порядок проведення інспекційних перевірок [Електронний ресурс] : положення, затв. пост. Правління Національного банку України від 17 липня 2001 р. №276 (зі змін., і доповн.). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0703-01>.

13. Положення про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS [Електронний ресурс] : положення, затв. пост. Правління Національного банку України від 8 травня 2002 р. № 171 (зі змін., і доповн.). – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0171500-02>.

14. Положення про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів [Електронний ресурс] : положення, затв. пост. Правління Національного банку України від 8 вересня 2011 р. №306. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1203-11>.

15. Положення про порядок створення і державної реєстрації банківських об'єднань [Електронний ресурс] : положення, затв. пост. Правління Національного банку України від 31 серпня 2001 р. №377 (зі змін., і доповн.). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0889-01>.

16. Про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банківських установах України [Електронний ресурс] : постанова, затв. Правлінням Національного банку України від 30 грудня 1998 р. № 566. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1037.39.5&nobreak=1>.

17. Про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України [Електронний ресурс] : постанова, затв. Правлінням Національного банку України від 24 жовтня 2011 р. № 373. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1150.56.3&nobreak=1>.

18. Про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України [Електронний ресурс] : постанова, затв. Правлінням Національного банку України від 20 березня 1998 р. № 114. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1045.507.3&nobreak=1>.

19. Про порядок накладення адміністративних штрафів [Електронний ресурс] : положення, затв. пост. Правління Національного банку України від 29 грудня 2001 р. № 563 (зі змін., і доповн.). – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0062-02>.

20. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні, Затв. постановою Правління НБУ № 368 від 28.08.01р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>

21. Методичні рекомендації щодо вдосконалення корпоративного управління в банках України [Електронний ресурс] : затв. пост. Правління Національного банку України від 28 березня 2007 р. №98. Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?at_id=51512.

22. Методичні вказівки з інспектування банків “Система оцінки ризиків” [Електронний

- ресурс] : затв. пост. Правління Національного банку України від 15 березня 2004 р. № 104. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
23. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України [Електронний ресурс] : затв. пост. Правління Національного банку України від 2 серпня 2004 р. №361. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=45294.
24. Методичні рекомендації щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України [Електронний ресурс] : затв. пост. Правління Національного банку України 6 серпня 2009 р. №460. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MN012393.html.
25. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс] : затв. пост. Правління Національного банку України від 2 червня 2009 р. № 315. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
26. Банківська енциклопедія / С. Г. Арбузов, Ю. В. Колобов, В. І. Міщенко и др. – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. – 504 с.
27. Банківська система: навчальний посібник/ С. А. Кузнецова, Т. М. Болгар, З. С. Пестовська ; ред. С. А. Кузнецова. - К.: Центр учбової літератури, 2014. - 400 с.
28. Банківська система: підручник/ Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України; ред. С. К. Реверчук. - Львів: Магнолія 2006, 2013. - 400 с.
29. Банківська система України [Текст] : монографія / В. В. Коваленко, О. Г. Коренєва, К. Ф. Черкашина та ін. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2010. – 187 с.
30. Банківські системи зарубіжних країн: підручник/ П. В. Мельник, Л. Л. Тарангул, О. Д. Гордей; Мін-во освіти і науки України, Державна податкова адміністрація України, Нац. ун-т державної податкової служби України. - К.: Алерта: ЦУЛ, 2010. - 586 с.
31. Банківська система: підручник / [М. І. Крупка, Є. М. Андрущак, Н.Г. Пайтра та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 556 с.
32. Банківський нагляд: навчальний посібник/ В. С. Котковський [та ін.]; Міністерство освіти і науки України, ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана", Криворізький економічний інститут. - Львів: Магнолія 2006, 2011. - 314 с.
33. Банківське регулювання і нагляд: методологія та практика: монографія / За ред. В.В. Коваленко. – Одеса: Видавництво «Атлант», 2013. – 492 с.
34. Васюренко О. В. Банківські операції : навч. посібн. / Васюренко О. В. – К. : Знання, 2006. – 312 с.
35. Васюренко О.В. Банківський нагляд: підруч./ О.В.Васюренко, О.М.Сидоренко.- К.: Знання, 2011.- 502 с.
36. Вовчак О. Д., Скаско О. І., Стасів А. М. Банківський нагляд: навч. посіб. - Л.: Новий Світ-2000, 2010. - 472 с.

37. Гудзь Т.П. Банківський нагляд: навч. посіб./ Гудзь Т.П. - К.: Ліра-К, 2008. - 380 с.
38. Єпіфанов А. О. Операції комерційних банків : навч. посібн. / А. О. Єпіфанов., Н. Г. Маслак, І. В. Сало. – Суми : ВТД "Університетська книга", 2007. – 523 с.
39. Коваленко В. В. Банківський нагляд: навчальний посібник/ В. В. Коваленко. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – 262 с.
40. Кочетков В. М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку: теоретико-методологічні аспекти : монографія / В. М. Кочетков. – К. : Вид-во КНЕУ, 2002. – 238 с.
41. Кравченко В. П. Банківські операції [Текст] : [навч. посібн.] / Кіровогр. нац. техн. ун-т ; [уклад.] : В. П. Кравченко, Л. М. Фільштейн. – Кіровоград : РВЛ КНТУ, 2012. – 334 с.
42. Кузнецова С. А. Банківська система : у схемах і таблицях [Текст] : навч. посібн. / С. А. Кузнецова, Т. М. Болгар, З. С. Пестовська ; Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля. – Дніпропетровськ : Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля, 2012. – 319 с.
43. Левандівський О. Т. Банківські операції [Текст] : навч. посібн. / О. Т. Левандівський, П. Е. Демертер. – К. : Знання, 2012. – 463 с.
44. Любунь О. С. Банківський нагляд: підручник/ О. С. Любунь, К. Є. Раєвський. – 2-е вид., перероб. – К. : ЦНЛ, 2005. – 416 с.
45. Панасенко Г. О. Банк. Ресурси. Капітал [Текст] : монографія / Г. О. Панасенко ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. І. Туган-Барановського. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2012. – 318 с.
46. Розвиток банківської системи України [Текст] : монографія / [У. Я. Грудзевич, Я. В. Грудзевич, О. Б. Денис та ін.] ; за заг. ред. Т. С. Смовженко, Р. А. Слав'юк ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. – К. : УБС НБУ, 2010. – 462 с.
47. Розвиток банківської системи України як основа реалізації стратегії економічного зростання [Текст] : монографія / [О. В. Дзюблюк, О. Б. Васильчишин, Б. П. Адамик та ін.] ; за ред. О. В. Дзюблюк ; [Терноп. нац. екон. ун-т]. – Тернопіль : ТНЕУ, 2010. – 383 с.
48. Савченко Т. Г. Банківська система у формуванні та підтриманні рівноважних станів в економіці [Текст] : монографія / Т. Г. Савченко. – Суми: УАБС НБУ, 2012. – 356 с.
49. Смовженко Т. С. Антикризове управління стратегічним розвитком банку : монографія / Т. С. Смовженко, О. М. Тридід. – К. : УБС НБУ, 2008. – 473 с.

Додаткова

50. Азаренкова Г. М. Аналіз моделювання і управління ризиком (у схемах та прикладах) : навч. посібник / Г. М. Азаренкова. – Львів : Новий Світ – 2000, 2010. – 240 с.
51. Анализ и регулирование деятельности коммерческого банка / В. В. Глушченко. – Харьков: Бизнес Информ, 2000. – 76 с.

52. Банківська справа/ Ред.Р.І.Тиркало.- Тернопіль: Карт-бланш, 2001.- 314 с.
53. Банківські операції: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна та ін. – К.:КНЕУ, 2008. – 608с.
54. Ващенко Ю.В.Банківське право: Навч. посібник. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 344 с.
55. Вовчак О.Д., Руцишин Н.М., Андрейків Т.Я. Кредит і банківська справа: Підручник. – К.: Знання, 2008. – 564с.
56. Ковальчук Т.Т. Ліквідність комерційних банків: Навчальний посібник/ Т.Т.Ковальчук, М.М.Коваль.- Київ: Знання, 1996.- 120с.
57. Котковський В.С. Банківські операції: навч. посіб./ В.С.Котковський, О.В.Неізнестна.- К.: Кондор, 2011.- 498 с.
58. Кредитний ризик комерційного банку. Навч. посіб./ В.В.Вітлінський, О.В.Пернарівський, Я.С.Наконечний, Г.І.Великоіваненко; за ред В.В.Вітлінського.- К.: Т-во "Знання", КОО, 2000.- 251с.
59. Міщенко В. І. Банківський нагляд : навч. посіб. / В. І. Міщенко, А. П. Яценюк, В. В. Коваленко та ін. – К. : Знання, 2004. – 406 с.
60. Міщенко В.І., Славянська Н.Г., Коренєва О.Г. Банківські операції: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 796с.
61. Орлюк О. П. Банківська система України правові засади організації / Орлюк О. П. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 239 с.
62. Раєвський К. Є. Банківський нагляд: навчально-методичний посібник/ К. Є. Раєвський, Л. В. Конопатська, В. М. Домрачев. – К. : КНЕУ, 2003. – 174 с.
63. Сало І. В., Криклій О. А. Фінансовий менеджмент банку: Навч. посіб. - Суми: ВТД "Університетська книга", 2007. - 314 с.
64. Центральний банк та грошово-кредитна політика: Підручник/ За ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Мороза і канд. екон. наук, доц..М.Ф. Пуховкіної – К.: КНЕУ, 2005. – 556с.

Електронні джерела

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Незалежної асоціації банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nabu.com.ua/ukr/>
3. Офіційний сайт Верховної ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua
4. Стабільність банківської системи: глосарій банківської термінології [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123667